31 jaar — N. 349 Prijs per nummer : voor België 3 centiemen, voor den Vreemde 5 centiemen Telefoon : Redactie 247 - Administratie 2845 Donderdag 16 DECEMBER 1915

Drukster-Uitgeefster
Coöp. Maatschappij HET LICHT
bestuurder :
P. DE VISCH, Ledeberg-Gent

.. REDACTIE ..
ADMINISTRATIE
HOOGPOORT, 29, GENT

VOORUIT

Orgaan der Belgische Werkliedenpartij. — Verschijnende alle dagen.

ABONNEMENTSPRIJS
BELGIE
Drie maanden . . . . . fr. 3.25
Zes maanden . . . . . fr. 6.50
Een jaar . . . . . fr. 12.50
Men abonneert zich op alle postbureelen
DEN VREEMDE
Drie maanden (dagelijks verzonden) . . . . . fr. 6.75

Bekendmaking

I. — A. Wie voorraden van bewerkt vlas of werk (klodden) in zijn bewaring heeft, is verplicht de hoeveelheden, voorhanden zijnde den 1e van iedere maand, afzonderlijk naar vlas en werk (klodden) en met opgaaf van de eigenaars en van de bergplaats aan 't bestuur (burgemeester en schepenen) der gemeente, op wier grondgebied de bergplaats zich bevindt, tot den 8e van iedere maand te melden.

De gemeenten moeten door de burgemeesters en schepenen de in den omtrek hunner gemeente voorhanden zijnde voorraden vlas en werk (klodden), met opgaaf van de eigenaar en de bergplaats, aan de Etappen- of Ortskommandanturen tot den 8e van iedere maand melden.

Ruwe en strengvlas hoeft niet te worden opgegeven.

B. Wie aan de gemeentebesturen zijne voorraden niet of onjuist opgeeft, wordt met ten hoogste één jaar gevangenis of met ten hoogste 20.000 (twintig duizend) mark geldboete of met gevangenis of met gevangenis en geldboete tot hetzelfde bedrag gestraft.

De onjuist of niet opgegeven voorraden worden aangeslagen.

Met dezelfde straf worden burgemeester en schepenen gestraft die opgaven van voorhanden zijne voorraden aan de Etappen- of Ortskommandanturen hebben ingediend, welke, voor zoover zij wisten of volgens de omstandigheden moesten weten, onjuist zijn.

II. — A. In 't gebied van 't 4e leger worden voor vlas en werk (klodden) de volgende hoogste prijzen bepaald :

1. Vlas.

180 fr. per 100 kilo voor gezwingeld, op gras gerot vlas, 't zij van vlaamsche, waalsche of andere afkomst, van beste kwaliteit en volstrekt zuiver bewerkt zijnde.

110 tot 170 fr. per 100 kilo voor mindere of slecht bewerkte kwaliteiten.

2. Belgische klodden (Emouchures)

a) 60 tot 80 frs., volgens kwaliteit, voor gezwingelde (retravaillées),

85 100

b) — tot — fr. volgens kwaliteit, voor
ord. sup.
zuiver natuur.

105 120

c) — tot — fr. volgens kwaliteit, voor
ord. sup.
snutjes.

De verkoop mag alléén gedaan worden aan :

de vlastureelen te Kortrijk en Lokeren,

de afdeeling voor ruwe stoffen (Rohstoffabteilung) te Gent, Gouvernementstraat, 18, of

de, tot aankoop bevoegde belgische vlasspinnerijen.

B. Overtredingen der bepaalde hoogste prijzen worden met ten hoogste een jaar gevangenis of met ten hoogste 20.000 (twintig duizend) mark geldboete gestraft. Beide straffen kunnen tegelijk worden toegepast.

Met dezelfde straf zal gestraft worden wie hoogere dan de bepaalde hoogste prijzen aanbiedt of toestaat.

Buitendien kan het vlas en het werk (klodden) worden aangeslagen.

A. H. Q., den 1 December 1915.

Der Oberbefehlshaber,
Herzog Albrecht von Württemberg.

Het Nationaal Hulp- en Voedingskomiteit

(Zie vorige artikels in « Vooruit » van 16, 18, 20 en 21 November, 6 en 12 December)

VII

DE WERKING IN GROOT-GENT

DE BIJSTAND

De gemeenten der omschrijving hebben met niet min takt en opofferingen de verschillige plichten van liefdadigheid en van bijstand volbracht.

Het «Gemeentelijk Werk der Voeding» — (uitdeeling van soep, brood en aardappelen) — heeft zich nog uitgebreid. In het begin der organisatie was het middencijfer der kosten per rantsoen op fr. 0,15 vastgesteld. Dit cijfer is gedurende de eerste maanden behouden gebleven ; maar, sinds januari en tengevolge van de gedurige prijsverhooging van het vleesch en van de voedingswaren, is de middenprijs per rantsoen op dezelfde wijze gestegen.

Zoo was hij op einde :

Januari	fr.	0.175
Februari	»	0.185
Maart	»	0.205
April	»	0.215
Mei	»	0.220
Juni	»	0.235

Volgens het verslag van einde Mei, beliepen de totale uitgaven fr. 1.181.468,94.

Het getal rantsoenen was voor de laatste week van Juni 17.700. In November en December 1914 had het tot 29.300, 25.500, enz. beloopen.

Rantsoen : De volwassene ondersteunde heeft recht aan een halven liter soep en een halven kilo brood per dag ; het kind, aan een kwart liter en kwart kilo brood ; sedert de rantsoeneering, wordt deze uitdeeling slechts om de twee dagen meer gedaan. De soep wordt dagelijks afgeleverd.

Sinds het broodrantsoen met de helft is verminderd, doet het Werk iedere week een uitdeeling van aardappelen. De liter soep komt overeen met 6 kilogr. aardappelen.

In het begin lieten alleen de gewone behoeftigen zich inschrijven ; maar, toen de werkloosheid steeg, hebben de werklieden en de stielmannen ook toevlucht tot het Werk der Voeding gehad.

Er is alsdan besloten geworden dat al diegenen welke hun werk hebben kunnen hernemen of die aan werken door de stad ingesteld gebezigd waren, hun onderstand zouden ontnomen ofwel verminderd (volgens de samenstelling der familie) worden.

Deze beslissing heeft eene aanmerkelijke vermindering van uitgedeelde rantsoenen tengevolge gehad.

Onafhankelijk van dit Werk, heeft de stad niet opgehouden menigvuldige maatregelen te nemen om de slachtoffers van den oorlog ter hulp te komen, onder andere door de stichting of de subsidieering der volgende onderstandswerken :

a) Voeding : Volkssoep ;
b) Buitengewone toelagen aan het Interkommunaal Werkloozenfonds ;
c) Buitengewone toelagen aan het Weldadigheidsbureel ;
d) Buitengewone toelagen aan de Burgerlijke Godshuizen ;
e) Leeningen aan de Hulpbank ;
f) Leeningen aan de Samenwerkingen «Vooruit», «Volk», «Chemipostel» ;
g) Leeningen aan de Werkerssyndikaten, door tusschenkomst van het Werkloozenfonds ;
h) Onderhoud der vluchtelingen ;
i) Gemeentelijke ziekenverpleging ;
j) Gemeentelijke werken : 1. Darsen ; 2. kuisching van waterloopen en riolen ; 3. beplantingen ; cenderingen, enz. ; 4. openbare reiniging ;
k) Hulp (vergelding aan bijzondere familie van hun onderstand gedurende den oorlog beroofd, sinds den dag der Duitsche bezetting) ;
l) Het werk der «Goutte de Lait» ;
m) Leeningen aan verschillende gemeenten ;
n) Toelagen aan behoeftige studenten ;
o) Toelagen aan het Hulpkomiteit voor de krijgsgevangenen ;
p) Toelagen aan het «Groen Kruis» waarbij het lokaal, verwarming, enz.

De sommen welke de stad aan deze werken heeft besteed, verdeelen zich als volgt :

a) Volkssoep	fr.	1.305.784,21
b) Werkloozenfonds :		
1. 132.608,63 buitengewone toelage vóór 4 januari 1915 ;		
2. 611.391,37 buitengewone toelage vóór 4 januari 1915 ;		
3. 45.989,80 genomen van het Reservefonds ;		
4. 26.555,00 genomen van het Krisisfonds		
Totaal :		816.544,80
a) Weldadigheidsbureel		50,000,00
d) Burgerlijke Godshuizen (er was groot gebrek aan krediet)		voor memorie
e) Hulpbank : 1.000 onderschrijving van de stad		
100.000 leening door de stad (de Bank vraagt nog 120.000)		101.000,00
f) Samenwerkingen (voorschotten onder belofte van terugbetaling) 835.00.		voor memorie
g) Syndikaten		voor memorie
h) Vluchtelingen		32.277,31
i) Gemeentelijke ziekenverpleging		6.497,73
j) Gemeentelijke werken :		
1. Darsen		2.221.941,00
2. Zuivering van riolen en cendering		33.563,16
3. Beplantingen, enz.		63.017,35
4. Schilderen der scholen		4.169,90
k) Hulp aan de families van hun steun gedurende den oorlog beroofd		1.331.620,00
l) Melk		45.837,65
m) Leeningen aan verschillende gemeenten 1.635.925,00 (met last van terugbetaling)		voor memorie
n) Toelagen aan behoeftige studenten		10.000,00
o) Komiteit der krijgsgevangenen		3.500,00
p) «Groen Kruis» (uitdeeling van noenmalen aan verminderden prijs), verwarming, instelling, waarbij de kosteloosheid der lokalen		632,56
Totaal :	fr.	7.309.775,76

of per maand, voor 11 maanden gemiddeld 672.700 fr.

Daarenboven zag de stad, — op vraag van het Weldadigheidsbureel, — zich verplicht hare tegemoetkoming voor 1915 met 200.000 franken te verhoogen.

Wat het getal door het Weldadigheidsbureel ondersteunde behoeftigen aangaat, het is tot 38.623 personen geklommen, waaronder : 1. werklieden aan de darsen werkzaam : 6700 mannen ; 2. werklieden aan de gemeentelijke werken gebezigd : 1423 mannen ; 3. deelmakende van de gemeentesoep : 8709 familles, wat, 3 à 4 personen per familie rekenend, een middencijfer van ongeveer 30.500 personen geeft.

Vergeten wij niet, zegt de verslaggever M. Rodolf De Saegher, er aan toe te voegen dat het Provintiaal Komiteit aan de stad belangrijke gunsten te danken heeft en waarvoor geene vergoeding is geëischt, ondanks de lasten die er uit voortspruten voor de gemeentekas, te weten :

Ontlasting van de havenrechten (kaai, hangarrechten, enz.) ;
Ontlasting van alle liggingsrechten ;
Kosteloos gebruik der kranen ;
Kostelooze inbezitneming der Lakenhalle en van het materiaal der stad ;
Het ter beschikking stellen van talrijke gemeentebedienden.

Het vertoog dezer cijfers en dezer feiten toont klaar aan in wat de toestand der stad met den dag moeilijker wordt, en welke gewichtige vraagstukken voor de Gemeentebestuurders oprijzen, besluit de verslaggever.

In een volgend artikel zullen wij het verslag van Groot-Gent eindigen om dan eenige cijfers en feiten over Gent extra-muros te geven.

R. V.

Rond den Oorlog

Hoe er aan het Italiaansche front gevochten wordt

Een oorlogs correspondent van de «Vossische Zeitung» schildert de taktiek die thans door de Italianen wordt gevolgd. Hun wijze van aanvallen, zegt hij, heeft zich sedert de aanwezigheid van Joffre in het Italiaansch hoofdkwartier, veranderd. De Italianen houden vooral met groote hardnekkigheid vast aan de keuze van het aanvals-gebied. Steeds maar door worden geweldige stooten tegen dezelfde stellingen gericht. En daarbij wordt de bekende taktiek van Joffre van den aanval in massa gevolgd.

Sedert den derden slag aan de Isonzo treden de Italianen niet meer als vroeger in eenige losse tirailleurslinies op, maar de voorste linie wordt steeds weer door nieuwe, in vele rijen voorwaarts rukkende reserven vooruit geworpen, wordt zij steeds weer door de nakomende reserven opgenomen, tot zij voor onze hindernissen is aangeland.

Deze wijze van aanvallen geeft de bestorming ongetwijfeld meer kracht, maar zij is dan ook meestal met zware verliezen verbonden.

In den laatsten tijd heeft men opgemerkt dat vele Italiaansche regimenten een vroeger niet waargenomen standvastigheid bezitten in het verdragen van verliezen. In deze regimenten bevinden zich steeds eenige honderden vastberadene, dappere mannen, die als zij met den golfslag van hun aanvals-colonnes voor onze hindernissen gekomen zijn, bij het afslaan van den aanval niet terug gaan, of zich overgeven, maar voor de hinderissen blijven liggen en zoo lang vuren tot zij zelf gedood zijn. Want een ingraven onder vuur is in den steengrond niet mogelijk.

Over de Oostenrijksche troepen schrijft hij : De onzen hebben in deze gevechten eerst het vreeselijke vuur van de artillerie te doorstaan, waarmee de Italianen iederen aanval van hun infanterie voorbereiden. Hier zijn niet, zooals op alle andere fronten, volkomen afgewerkte stellingen, maar slechts moeizaam in elkaar gezette, losse, met schietgaten voorziene steenen muren, die elke treffer omver werpt en onder welker puinhoopen de verdedigers al te vaak begraven worden.

Bij het vuur van de zware vijandelijke artillerie moeten onze mannen zich plat neerleggen tusschen zandzakken. Vaak komen zij onder steenen bedolven niet spoedig genoeg weer uit het gat en alleen daardoor is het mogelijk, dat Cadorna nu en dan het gevangen nemen van troepjes kan melden.

Gewoonlijk gelukt het den verdediger in den korten tijd tusschen het ophouden van het artillerievuur en de aankomst van de vijandelijke stormcolonnes zijn versterkingen bij tijds ter plaatse te hebben. Dan wordt gewoonlijk de aanval der Italianen afgeslagen, eer deze nog onze hindernissen heeft bereikt. Is dat niet mogelijk, dan gelukt het den Italianen vaak in onze stellingen binnen te dringen. Meestal worden zij in het nu zich ontspinnende handgemeen er uit geworpen, of er moet een tegenaanval worden gedaan, om de stellingen weer in ons bezit te brengen.

Hier kleeft aan ieder plek te veel zweet en bloed en elke stelling is zoo kostbaar, dat vaak de zwaarste offers voor een klein stukje steengrond worden gebracht. De eerste slag aan de Isonzo, die duizenden menschenlevens kostte, werd ook geleverd om het bezit van een kleine dekking voor knielende schutters, die onze landstorm in de rotsen hadden uitgehakt.

Op het oogenblik worden de zwaarste gevechten geleverd in het gebied van de Monte San Martino, waaraan zich de San Michaele aansluit, om welken berg niet minder hevig gevochten wordt. De verdedigers zijn vol opgewektheid. Vaak bezwijken wel de zenuwen van den een of ander, maar eenige dagen rust in de reservestelling zijn gewoonlijk genoeg om den zieke weer op de been te helpen.

En correspondent van het «Berliner Tageblatt» vertelt van een bezoek aan de Oosten-rijk-Hongaarsche verdedigers in hun kwartieren.

Op een automobieltocht opent zich plotseling voor hm een hol dat een trechter lijkt naar Dante's hel. Door het ronde gat gaan zij naar beneden en staan nu plotseling in een ronde druipsteen-grot. Fantastische kegels steken omhoog en hangen aan de zoldering. Overal staan houten stellages en in drie verdiepingen boven elkaar brits naast brits. Dezeg rot is onder den oorlog ontdekt. Als het noodig is, kan hier veel soldaten nachtkwartier bezorgd worden. Geen granaat is in staat het dak van deze rots te doorboren. Hier is men veilig.

Soldaten maken zich gereed om uit te rukken. Hun ransel laten zij achter. Alleen de

Het oordeel van Werklieden en Patroons over de Vermindering der Werkuren

(Vertaald door K. H.)

(Tiende vervolg)

Het zou te lang wezen die belangrijke studie te ontleden, en zulks zou buiten de perken van ons antwoord vallen ; bepalen wij ons met de aanhaling der volgende passagen, die een gedacht geven van het grondig verschil van arbeid en voorwaarden dezer nijverheid met de onze.

Kapittel I, bladzijde 5 tot 11, spreekt schrijver over het arbeidsregiem vóór de hervorming. Over het stelsel sprekende, gezegd, arbeid « met 1 man » en arbeid « met 2 man », zegt hij op bladzijde 12 :

« In de twee hierboven beschrijvingen begon de arbeid 's morgens van 6 ure, om des andersdaags om 6 ure te eindigen. De 24 uren waren slechts onderbroken door een enkelen rusttijd van drij uren en zulks alleen 's nachts. Dus de werkman had voor zooveel, in den dag, geen rustpoozen. Hij moest zijn arbeid op eene ononderbroken wijze voortzetten, indien hij honger gevoelde kon hij de hal der branderij niet verlaten, en moest, in de onmiddellijke nabijheid der ovens, zijne maaltijden nemen. Hij was dusdanig verplicht met de eene hand te eten en met de andere te werken.

« Geene enkele eetzaal bestond, en wanneer de werkman at, gebeurde dit in de kleine, slecht verluchte hallen. Hij was omringd van stof en damp voortkomende van de gebrande delfstoffen. Behalve deze voor de ademingsorganen ernstige bezwarigheid, namelijk het inademen van stofhoudende lucht, is het noodig aan te merken, dat de zwavelzink, in meerdere of mindere hoeveelheid lood inhoudend, dikwijls aanleiding gaf tot het verwekken der vreeselijke loodwitziekte met haar sleep van ellende en verminking. »

Na het stelsel van 24 uren, dat op 12 werd gebracht, te hebben beschreven, bespeekt schrijver, op bladzijde 26, op volgende wijze, de oude organisatie :

« De werkman zonder slaap, noch rust, de nijveraar verplicht een arbeid, met geringe opbrengst, duur te betalen, het ellendig gebruik der levende-kracht eener moedige en verstandige werkersbevolking, de rechtstreeksche aanmoediging tot luiheid en alkohol, zulks was de bilan der arbeidsregeling, die wij komen te ontleden. »

De hervorming der werkregeling bestaat in de dagelijksche vorming van 3 brigaden elkander aan de ovens, om de acht uren, opvolgende, en elk een wezenlijken arbeid van 7 1/2 uren leverende.

Het werk werd aldus onderverdeeld :

De eerste brigade begon om 6 ure 's morgens en verliet, om 2 ure 's namiddags, na een rusttijd van eene halve uur te 10 ure te hebben genoten, den arbeid.

De tweede brigade, om 2 ure, 's namiddags beginnende, verliet, om 10 ure des avonds tot 6 ure 's morgens, en achter eene halve uur, te hebben genomen, den arbeid.

De derde brigade werkte van 10 ure des avonds tot 6 ure 's morgens, en naar eene rustpoos van 1 ure 's morgens tot 1 1/2 ure.

Er werd om de beurt, door elke brigade, ten einde dezelfde werklieden altijd niet te doen werken, dag en nacht gear-'s nachts niet te doen werken, dag en nacht gearbeid.

om, volgens schrijver, op bladzijde 48, de hervorming werd ingevoerd :

« De bestendigheid van den arbeid werd bijzonder pijnlijk, wanneer de werkuren gedurende de 24 uren van den zondag hadden te werken, alhoewel hij er slechts in lukte eene voortbrengst van 1500 kilogr. gebrande zwavelzink op te leveren. Gedurende de stikkende zomerhitte verzwakte de werker nog meer, zoodanig dat er bestendige hulpbrigaden moesten worden ingericht, die de verzwakte werklieden, in de onmogelijkheid zijnde hun arbeid voort te zetten, helpten of vervingen. »

Deze beschrijvingen zijn welsprekend genoeg, om ons te overtuigen, dat in eene dergelijke nijverheid, waarin een doodend werk, in verderfelijke gezondheidsvoorwaarden, moet worden volbracht, onder straf tot de ergste gevolgen te komen, den arbeidsdag korter moet wezen, dan in de textielnijverheid !

Textielfederatie der Werklieden

ANTWOORD AAN HET VERSLAG DER PATROONS-FEDERATIE

Wanneer men kennis nam der twee verslagen, dat van de patroons en van de werklieden, werd men vooral getroffen dat de pennetwist op een misverstand liep. »

Inderdaad, het eerste begint met te beweren dat de werklieden, in zake der vermindering van de werkuren, slechts in aanzien nemen de betrekking die zij voeren met hunne patroons, dat zij, in geheel de wijziging van het arrbeidskontrakt, alleen dat zien wat hen voordeel brengt, zonder rekening te houden van de gevolgen die zulks zou kunnen hebben op den gang der zaken en bijgevolg op hun eigen toestand. En de wederlegging van 'gansch de werkliedenthesis berust op die bewering. Welnu, het werkersverslag heeft zich, integendeel, bezig gehouden met al de bekommeringen die de argumentatie der patroons heeft gediend ; het heeft zich niet uitsluitend bemoeid met de gevoelige en menschelijke zijde van het probleem, doch het heeft, zoo gewetensvol mogelijk, de mogelijke gevolgen, voor den stand der nijverheid, eener hervorming in het stelsel der arbeidsuren, onderzocht. Indien onze besluitselen elkaar niet tegemoet komen, is zulks niet, zooals het patroonsverslag zegt, omdat wij het essentieele van het vraagstuk vergaten, doch geheel eenvoudig omdat wij eene heel andere oplossing voorstonden. In feite komt de verwarring voort uit het aangenomen diskussie-stelsel : in plaats van de eene na de andere aan te bieden, heeft men de twee thesissen tegelijkertijd aangeboden.

Wat er ook van zij, ons verslag heeft op eene algemeene wijze die beschouwing, dat de vermindering der werkuren onvermijdelijk eene evenredige vermindering van voortbrengst voor gevolg moet hebben, wederlegd — beschouwing die de patroonsargumentatie uitmaakt, waarvan wij, alvorens ze nader te onderzoeken, het thema gaan overnemen.

« De dagtaak met eene uur verkorten, zegt het patroons-verslag, is evenredig de voortbrengst verminderen en bijgevolg een verlies van 2.880.000 frank wagen, zich verdeelende voor den helft onder de werklieden en den helft onder het nijverheidsdeel. Er zou wel een gedeelte van het verlies te herstellen wezen, daar waar de intensiteit der voortbrengst vooral afhangt van de individueele bedrijvigheid van den werkman. Doch aangezien in onze textielnijverheid de snelheid van den arbeid bijna uitsluitend afhangt van het machinisme, zou het verbroken evenwicht niet te herstellen zijn : het zou een zuiver verlies wezen van 300 uren of 27 werkdagen per jaar, of het equivalent eener werkstaking of van een lock-out gedurende eene maand. Anderzijds, de werklieden die vlugger zouden willen arbeiden, zouden zich slechts uitputten. (Voorbeeld : de heer die Lambermont opgaat in 20 minuten in plaats van er 25 te nemen, noodig tot het afleggen van dien weg.)

» De derde uitslag zou wezen dat, beginnende met de kleinen, de eene nijveraar na den andere zou springen, want het voortbrengst-verlies van 20,000 kilogr. op 200,000 of 10 %, staat gelijk met eene vermindering van 40 % der netto winst, daar de 3/4 der voortbrengst dienen tot het dekken van algemeene onkosten. In die voorwaarden zou het bijna onmogelijk wezen te fabrikeeren en de werkeloosheid zou weldra de loonen drukken. De verkorting van den arbeidsdag kan, op het eerste zicht, zich verrechtvaardigen door die reden, dat, met de voortbrengst in de bedrijvige seizoenen te verminderen, men de perioden van werkloosheid zou doen verdwijnen. Alleenlijk is zulks onmogelijk omdat onze nijverheid een seizoenkarakter draagt en dat de eischen der uitvoerders formeel zijn : de bestellingen moeten in tijds worden geleverd. Langs den anderen kant, de Vervierssche nijverheid heeft, onder den prikkel der mededinging, al gedaan wat maar was mogelijk op techniek en machinaal gebied. Overigens de hervorming zou de invoering beletten van nieuwe mekanieken, omdat de winsten der nijverheid het niet meer zouden toelaten.

(Vervolgt).

dekens in tentbanen gerold als worsten in een vel, gespen zij over den rug. Met geschouderd geweer staan de compagniën reeds in marschkolonnes. Merkwaardige uniformen hebben de manschappen aan. Niet groengrijs, maar roest bruin. Dat is de kleur waarmede de Karst zelf ze geverfd heeft. Het zijn jagers uit Boedapest. Hun doel is de Monte San Michaele. Dagen lang zullen zij daar in de voornaamste linie blijven, soldaten met gezichten zoo steenhard als de rots zelf, jonge cadetten, die het asfalt reeds lang ontwend zijn. Allen zijn even ernstig en gesloten. Ze zijn ook allen reeds op de San Michaele geweest. Alleen een reserveofficier praat. Hij gaat thans voor de eerste maal naar het front. Nu moeten zij opbreken. Er worden nog sigaretten onder hen verdeeld. Een eerste luitenant zegt tot mij: Wij gaan naar boven, wie weet wie van ons terug zal keeren. Compagnie na compagnie trekt voorbij.

Europeesche Oorlog

In West-Vlaanderen en in 't Noorden van Frankrijk

Officieele telegrammen :

Uit Duitsche bron

Groot Hoofdkwartier, 14 December.

Westelijk en oostelijk oorlogsterrein:

Geene wezenlijke gebeurtenissen.

Balkan-oorlogsterrein:

Zuidwestelijk en zuidelijk van Plevlje hebben de Oostenrijksch-Hongaarsche troepen den vijand opnieuw tot wijken gebracht. Daar en in de Oost-Montenegrijnsche bergen werden ongeveer 2500 gevangenen ingebracht.

Opperste Legerbestuur.

Uit Belgische bron

DEN HAVRE, 14-12-15: De nacht was rustig. Onze batterijen voerden werkzame beschietingen tegen vijandelijke batterijen en troepen alsook tegen een duitsche lager bij Keyem uit.

Uit Fransche bron

PARIJS, 14-12-15. Eerste bericht: Na dat de duitschers in Champagne ten Z. van den heuvel van Le Mesnil eene mijn van onze loopgraven hadden doen ontploffen, bezetten wij den trechter. Van elders niets te melden.

Tweede bericht: Zeer heftige artilleriestrijd in Artesië ten Z.-W. van Beaurain, waar wij een duitsch schanswerk vernielden.

Bij St-Marie ten N. van St-Mihiel veroorzaakten onze kanonnen zware schade aan een duitsch blokhuis.

Nieuwe berichten van boggetuigen melden dat onze beschieting van eergisteren op 't gehucht van Bouchot (Haute Meuse) uitgestrekte uitwerkingen had. Duitsche kanonnen werden vol omen tot zwijgen gebracht en ingedolven. Verschillige machiengeweren werden vernield.

Uit Engelsche bron

LONDEN, 14-12-15: Gisteren avond Heten wij aan 't front van Givenchy eene mijn springen en bezetten den trechter. Wij beschoten de vijandelijke stelling ten O. van Ieperen en bij Frelinghien. Met zware houwitsers beschoten wij de vijandelijke mijnputten ten N. van 't Basséekanaal.

In 't gebied van de Somme kwam het tot eenige gevechten met loopgravenmortiers en geweergranaten.

* * *

De oorlog tusschen Italië en Oostenrijk-Hongarije

Uit Oostenrijksche bron

WEENEN, 14 December 1915: De bedrijvigheid der Italianen in Judikarien duurt voort. Enkele kleinere aanvallen van den vijand werden afgewezen. Het aan den steenweg naar St-Peter gelegen stadsgedeelte van Görz stond weer onder artillerievuur.

* * *

Aan de Russisch-Poolsche-Galicische grens

Uit Russische bron

PETROGRADE, 14-12-15: Op 't W.-front geene wezentlijke verandering. Ten W. van 't Boginskoje-meer drongen onze troepen in Woenjung binnen en wierpen er een halve kompagnie met de bajonet uit.

In den Kaukasus niets bijzonders.

Uit Oostenrijksche bron

WEENEN, 14 December. — Niets nieuws.

* * *

De oorlog op den Balkan

Uit Oostenrijksche bron

WEENEN, 14 December 1915: Zuidelijk van Plevlje bestormden onze troepen de Montenegrijnsche stellingen op Vrana Gora. In de streek noordelijk van Berane brachten wij opnieuw 2300 gevangenen in.

Uit Bulgaarsche bron

SOFIA, 13 Dec. — Wij zetten heden de vervolging der Engelsch-Fransche troepen op de beide oevers van den Wardar in de richting op Gevgheli-Doiran voort. Deze van onze strijdkrachten die op den rechter oever voortrukken, vielen de Franschen op het gansche front aan en namen hunne stellingen bij de dorpen Miletkowo en Smckawitza bij de hoogte 730, zuidwestelijk Kowanetz, in storm.

De 122e Fransche divisie, die uit de regimenten 45, 84, 148 en 284 samengesteld is, en op dit gebied opereerde, leed groote verliezen aan gewonden, dooden en gevangenen. In een enkele loopgraaf bij Miletkowo werden 100 lijken gevonden. De kavalerie, die de flanken van ons leger dekt, viel bij het dorp Negortzi een Fransch bataljon aan, dat ze verstrooide, waarbij zij diens kommandant gevangen nam.

Onze op den linker Wardar-oever opereerende afdeelingen wierpen door een krachtigen aanval de Engelsch-Fransche troepen uit de door hen op de linie Bababerg, Cote 51, dorp Dedeli, Cote 670 en Cote 610 uitgebouwde stelling die ze bezetten.

De Engelschen trokken zich naar 't zuidoosten in de richting van het dorp Karauglarlar terug, de Franschen naar 't zuidwesten in de richting van het dorp Bogdantzi. De Engelsch-Fransche stelling bij het dorp Furka werd door bajonetaanval veroverd.

De Macedonische divisie, die den vijand in dit gebied nazette, doorbrak in den loop der vervolging het front der Engelsch-Fransche troepen, nam het dorp Bogdantzi en sneed op deze wijze de Fransche afdeelingen, die tusschen den Kozludere-stroom en den Wardar opereerden, van de Engelschen, die zich zuidelijk van Furka en het Doiran-meer terugtrokken, af. Wij namen talrijke gevangenen, waaronder vijf officieren. Het juist aantal van den gegebuit is nog niet vastgesteld.

De gevangenen en dooden behooren meest tot het Engelsch leger en de divisie van generaal Bailloud, welke de Fransche infanterieregimenten 175 en 176 evenals twee Zoeavenregimenten omvat. Tegen twee uren 's namiddags stond Gewgheli in vlammen.

De vervolging duurt voort. Zij heeft voor doel de inname der steden Gewgheli en Doiran.

Uit Engelsche bron

LONDEN, 14 December. (Reuter.) Het ministerie van oorlog deelt mede: Nadat de vijand met overstelpende overmacht hevige aanvallen had gedaan, slaagde de tiende divisie met behulp van versterkingen erin zich terug te trekken op een sterke stelling, die zich van het Doiranmeer westwaarts naar het dal van de Wardar uitstrekt en verband houdt met de stelling van de bondgenooten.

In verband met de bergachtige gesteldheid van het terrein was het noodzakelijk om acht veldkanonnen om reden van verdediging in een stelling te plaatsen, waarvandaan zij niet konden worden weggehaald toen de terugtocht werd volbracht.

LONDEN, 14 December. (Reuter.): Reuter's bijzondere correspondent bij de Fransche troepen in Macedonië beschrijft in een telegram de volmaakte orde, waarin de Franschen hun terugtocht naar Gradets hebben volbracht.

Zij hebben de tunnels en bruggen vernield en op die wijze den opmarsch der Bulgaren aanmerkelijk vertraagd. Verder hebben zij alle voorraden meegevoerd.

Bij Demir Kapoe zijn de Franschen blootgesteld geweest aan een reeks aanvallen, die vooral zeer hevig waren op den Brdowo Blijany, waar op beide flanken werd gevochten.

De Bulgaren, die er in slaagden de eerste linie loopgraven te nemen, zijn in hun stormloop voor de tweede linie tot staan gebracht en afgeslagen.

Een nieuw bruggehoofd werd bij Gradets ingericht.

Tijdens deze operaties hadden de Franschen 4 Bulgaarsche divisies en een divisie ruiterij tegenover zich.

Uit Grieksche bron

SALONIKI, 14 December. (Reuter.) Vrijdag hebben de Bulgaren den terugtocht der Fransch-Engelsche troepen naar hun nieuw front niet bemoeilijkt.

Mahon heeft Vrijdag met generaal Bailloud overleg gepleegd; de aanvoerders der geallieerden zijn het volkomen met elkaar eens over de maatregelen nopens den terugtocht.

Gisteren is er opnieuw een conferentie geweest tusschen vertegenwoordigers van den Griekschen generalen staf en generaal Sarrail. De beraadslagingen zijn geheim.

* * *

De strijd om de Dardanellen

Uit Turksche bron

KONSTANTINOPEL, 14 December. — Van het Irakfront liggen geene nieuwe berichten voor.

Aan het Kaukasusfront wezen wij overrompelingspogingen, die de vijand met kleine afdeelingen op eenige gebieden ondernam, af.

Van het Dardanellenfront wordt bericht. Bij Anaforta beschoten vijandelijke pantserschepen, die daarbij door waarnemingsballons ondersteund werden, een oogenblik onze stellingen. Onze artillerie beantwoordde het vuur en beschoot werkzaam de loopgraven en batterijen van den vijand.

Bij Ari Burun tamelijk heftig bommenwerpen en geschutstrijd met tusschenpoozen. Bij Sidd ül Bahr slingerde de vijand in den nacht van 11 tot 12 December tegen onzen linker vleugel eene tamelijk groote massa bommen. Op 12 December poogde de vijand, nadat hij een uur lang bommen van alle soort en luchttorpedos tegen dezen vleugel geslingerd en een zeer heftig geweer- en geschutsvuur tegen denzelfden gericht had, een aanval, die evenwel deer krachtige beantwoording onzer artillerie, die den vand dwong met groote verliezen naar zijne loopgraven terug te keeren, volstandig afgeslagen werd.

* * *

OP ZEE

Mijnen op de Zweedsche kust

STOCKHOLM, 14 December. (Wolff.) Een groot aantal mijnen is bij Stockholm op de kust aangedreven. Veel mijnen zijn daarbij ontploft, gisteren ongeveer tien. Daarbij zijn verscheidene gebouwen in de nabijheid der kust beschadigd.

Brokstukken van mijnen zijn bij de ontploffingen meer dan 800 M. het land in gevlogen.

De « Bergensfjord »

De «Lokal-Anzeiger» verneemt uit Kopenhagen dat het Noorsche stoomschip «Bergensfjord», hetwelk op Amerika vaart, op 10 December te Bergen is aangekomen, na door de Engelschen naar Kirkwall te zijn opgebracht, alwaar een Duitsche geneesheer werd aangehouden, ofschoon bij voorzien was van een pas van het Amerikaansche Roode Kruis.

In het Buitenland

In Duitschland

Dernburg over kolonisatie

BERLIJN, 14 December 1915. (Wolff.): Dernburg, de gewezen staatssecretaris van koloniën, heeft hier ten behoeve van het oorlogsbijstandscomiteit eene lezing gehouden waarin hij onder meer heeft gezegd:

« Het succes van kolonisatie berust op ethische verhoudingen, die enkel de toepassing van macht tegenover lagere rassen rechtvaardigt. In het belang van zijne werkzaamheid moet de blanke onverbiddelijk zijn aanzien tegenover den kleurling handhaven, in hoe hooge mate hij hem ook overigens tot vrije ontwikkeling de gelegenheid moet geven. Om dit aanzien van het blanke ras te bewaren zijn alle koloniseerende volken aan elkander evenzeer verplicht en zij hebben er allen evenzeer belang bij.

» Engeland en met Engeland ook Frankrijk hebben in dezen oorlog op grove wijze inbreuk op dit beginsel gemaakt, waarop niet alleen hunne eigen koloniale macht, maar ook die van andere volkeren berust. Dit, zegde Dernburg, zal na dezen oorlog tot aanmerkelijke onlusten en eene ongehoorde kostbare ontplooiing van macht leiden. Dat de Engelschen in dezen met eene goede overlevering gebroken hebben, zal vermoedelijk aan hun koloniaal rijk in den tegenwoordigen vorm een einde maken. »

* * *

In Nederland

Tegen het smokkelen

De hollandsche regeering komt scherpere maatregelen te treffen om den smokkelhandel tegen te werken.

* * *

In Frankrijk

Generaal Gourrand

De Fransche generaal Gourraud, die nu hersteld is van zijne wonden, is met het bevel over het leger in het district Champagne belast. Gourraud werd in Juli aan de Dardanellen, waar hij opperbevelhebber van de Fransche troepen was, gewond en moest zijn rechterarm laten afzetten. Vroeger had hij al den bijnaam van den Leeuw van de Argonnen verworven. Later werd hij tot corpsaanvoerder benoemd.

* * *

In Engeland

De werving in Engeland

LONDEN, 14 Dec. (Reuter.): O'Grady, socialistisch lid van het Lagerhuis, die deel uitmaakt van lord Derby's wervingscomiteit, heeft in een persgesprek gezegd, er van overtuigd te zijn dat er iets als een mirakel had plaats gegrepen, en waanneer lord Derby's rapport zou worden openbaar gemaakt, zou blijken dat de natie nog nooit iets dergelijks had volbracht als in de laatste dagen der werving.

De werkliedenleider en volksvertegenwoordiger Thomas zei aan de dagbladvertegenwoordiger: «Ik ben hier over mijne partijgenooten voor de wijze op dewelke zij Lord Derbys oproep om in 't leger te treden goed beantwoorden ». De sekretaris der W. P. Appleton zei dat de algemeene Dienstplicht er niet zal moeten komen.

De verkiezingen voor een nieuw parlement

Het wetsontwerp dat minister Simon in het Lagerhuis heeft ingediend, strekt om de verkiezingen voor een nieuw Parlement — het tegenwoordige zou op 31 Januari ophouden te bestaan — ten hoogste een jaar uit te stellen en om de komende zitting voor meervoudige stemrecht op te vatten als volgende op de zitting van 1914.

Dit wetsontwerp is namelijk reeds in twee achtereenvolgende zittingen, 1913 en 1914, door het Lagerhuis aangenomen en zou in de derde volgende zitting weer aangenomen moeten worden, om zonder bekrachtiging van het Hoogerhuis wet te worden. Ten-

...strijdvragen in het Parlement te brengen, is het van dat jaar niets aan de orde gebracht.

In het Lagerhuis

Birrell, de minister van Ierland, heeft in het Lagerhuis gezegd, dat er geen twijfel aan is of de Iersche vrijwilligers — de gewapende macht die indertijd op de been is gebracht als tegenwicht tegen de Ulster vrijwilligers — hebben op allerlei manieren getracht disloyaliteit in Ierland te verwekken.

Eene moord

In Engeland is dezer dagen in het kamp van een regiment Fransche Canadeezen een sergeant vermoord. Men vond het lijk in een zak, verborgen in den stal van een huis waar de officieren aten. Als de moordenaar is een luitenant van het regiment aangehouden.

* * *

Op den Balkan

Gemeenzaam optreden

MILANEN, 14-12-15: De Londensche correspondent van de « Corriere della Sera » meldt dat de verbondenen tot een gemeenzaam optreden in den Balkan besloten hebben en Joffre ook met de leiding van dezen veldtocht zal gelast worden.

In Griekenland

Ultimatum ?

LUGANO, 14-12-15: «Secolo» meldt dat de gezanten van Frankrijk en Engeland te Athenen de opdracht ontvangen hebben aan Griekenland een ultimatum over te reiken.

Griekenland en de entente

SALONIKA, 14 December 1915. (Reuter): Reuter's bijzondere correspondent seint: Gisteren en vandaag hebben de Griekse stafofficieren kolonel Pallis en kolonel Staikos met generaal Sarrail beraadslaagd over de kwestiën, die verband houden met den militairen toestand in Macedonië.

Ik kan daaromtrent op het oogenblik geene bijzonderheden seinen, maar een plaatselijk blad vernemt van Fransche zijde, dat Pallis gisteren uit naam der Griekse regeering heeft verklaard, dat indien det Bulgaarsche leger bij de vervolging van de troepen der geallieerden de Griekse grens mocht overtrekken, het Griekse leger voor de Bulgaren zal terugtrekken, ten einde elk gevaarlijk kontakt te vermijden.

De expeditie naar Saloniki

LONDEN, 14 December 1915. (Reuter, officieus): Wij (dit is het bureau van Reuter) vernemen uit diplomatieke bron, die boven allen twijfel verheven is, dat de geallieerde mogendheden hebben besloten, zich niet uit Saloniki terug te trekken.

Uit Athene is eene tegenspraak gezeind van het bericht, dat Starton met de Duitsche regeering over een voorschot wenscht te onderhandelen.

ATHENE, 14 December 1915. (Reuter): De bladen melden, dat eene gedeeltelijke demobilisatie van het Griekse leger ernstig wordt overwogen en mogelijkerwijs de strijdkrachten, die onder de wapenen zijn tot de helft zullen worden teruggebracht.

PARIJS, 14 December 1915. (Reuter): Er werd uit Saloniki gemeld, dat nieuwe Engelsche afdeelingen zouden landen.

Rotschild te Saloniki

KOPENHAGEN, 14-12-15: «Birschewya Wjedomosti» meldt uit Athenen: Baron Rotschild van Parijs kwam in Saloniki aan. Het doel zijner reis is den toestand der Joden te onderzoeken.

In Roemenie

Breuk tusschen Rusland en Roemenie

FRANKFURT A/M., 14-12-15: Uit Bukarest wordt gemeld dat het telegrafisch verkeer tusschen Roumanië en Rusland sedert 12-12-15 volkomen afgebroken is.

IJzerenwegverkeer

BUKAREST, 14-12-15: De « Dreptader » meldt: Het ijzerenwegverkeer met Rusland is hersteld.

In Bulgarije

Bijeenroeping der Kamer

W. T. B. — SOFIA, 14-12-15: De ministerraad heeft besloten de Sobranje (Kamer) op 28 dezer bees te roepen.

Er zal een oorlogskrediet van 150 miljoen gevraagd worden. Al de partijen zullen de regeering steunen. De socialisten, die tegen alle oorlog zijn, niet.

De zittingen zullen tot 5-1-16 duren.

* * *

In Italië

De regeering en den H. Stoel

ROME, 14-12-15 (Officieel): « In den loop van de behandeling van de begrooting voor Eeredienaten, in de Kamer van Afgevaardigden, heeft de minster van justitie Orlando verklaard, dat de regeering niets heeft veranderd aan de uitlegging en de toepassing, welke sedert 1870 door alle regeeringen, zonder onderscheid van partij is gegeven aan de waarborgwet, welke altijd is beschouwd geworden als een bewijsstuk van objectief nationaal en binnenlandsch recht, zonder eenig contractueel karakter.

De minister verzekerde, dat de gezanten van de oorlogvoerende mogendheden, geaccrediteerd bij den Heiligen Stoel, Rome alleen verlieten, omdat zij zich volkomen uit eigen vrijen wil, daaruit wilden verwijderen. Het is voor Italië in den tegenwoordigen strijd een eer te hebben gehandeld op een wijze, dat de Paus zich heeft kunnen verheugen in de meest volstrekte vrijheid en onafhankelijkheid en dat Zijne Heiligheid te Rome een consistoria heeft kunnen houden, waaraan vrijelijk de kardinalen van alle oorlogvoerende staten hebben kunnen deelnemen. »

Voor het krijgsgerecht

De militaire kritieker der « Stampa » zal wegens zijne neutrale houding en kritiek tegenover den Balkan, en welk hij in de «Stampa» liet verschijnen, voor 't krijgsgerecht gebracht worden.

In de Kamer

Borsarelli, de Italiaansche onderminister van buitenlandsche zaken, heeft in de Kamer meegedeeld, dat den Italiaanschen consuls in Zwitserland is opgedragen om ervoor te zorgen dat geen in Zwitserland genaturaliseerde Oostenrijkers en Duitschers als Zwitsers naar Italië komen.

De overdracht van kredieten en onroerend goed door Oostenrijkers en Hongaren op personen van andere nationaliteit is in Italië reeds sedert het uitbreken van den oorlog vervallen.

Jegens Duitsche staatsburgers zijn zulke beschikkingen niet veroorloofd, daar er slechts afbreking van betrekkingen bestaat en de oorlogstoestand niet is ingetreden, doch de regeering behoudt zich het recht voor om zoo noodig maatregelen te nemen, teneinde de Italiaansche belangen te beschermen en zal intusschen de grootste waakzaamheid in acht nemen.

* * *

In Rusland

WEENEN, 14-12-15: «Neue Freie Presse» meldt: De stad Ismail, in Bessarabie, werd door de Russen in verdedigingstoestand gebracht. De haven van Reni is tot 20-12-15 voor alle verkeer gesloten.

* * *

In Perzië

Verplichte dienstplicht

KONSTANTINOPEL 14-12-15: Uit Teheran wordt gemeld, dat de algemeene dienstplicht in Perzië ingevoerd werd.

* * *

Vereenigde Staten

Groote brand

Naar Reuter uit Montreal seint, heeft te Point St. Charles een brand groote verwoesting aangericht in werkplaatsen van de Grand Trunk Spoorweg. Er zouden 1400 man door buiten werk zijn gekomen.

* * *

In Zweden

Bijzondere strafbepalingen

STOCKHOLM, 14 December (Wolff.): Den 7den dezer heeft de minister van justitie in den kabinetsraad meegedeeld, dat hij het noodig achtte, wegens de buitengewone toestanden, tijdens den oorlog bijzondere strafbepalingen in te voeren tegen zekere ondernemingen van bijzonderen voor 't aanknoopen van handelsverkeer met vreemde mogendheden, welke de buitenlandsche politiek der regeering zouden kunnen schaden.

De kabinetsraad heeft besloten eene commissie van drie deskundigen te benoemen, ten einde in dien zin een wetsontwerp uit te werken.

Verbinding verbroken

De bemanning van een Zweedsch stoomschip, dat uit Finland was teruggekeerd, heeft aan Dagens Nyheter verteld, dat niet slechts het telegrafisch verkeer tusschen Zweden en Rusland is afgebroken, maar dat ook van Finland uit geen telegrafische gemeenschap met Rusland te krijgen is; althans men had geprobeerd zich te Raumo met een makelaar in verbinding te stellen, die de vorige week naar Petersburg vertrokken was en van wien men sedert niets meer vernomen had. Een en ander heeft aanleiding gegeven tot het gerucht, dat in Petersburg onlusten zijn uitgebroken en ten gevolge van het besluit den Rijksraad en de Deema te verdagen.

In België

Voor de krijgsgevangenen

Door tusschenkomst van de « Œuvres de la Caissette » werden in de maand November 13,900 pakken aan de belgische krijgsgevangenen verzonden. Op 25-11-15 werden reeds in 't geheel 100,000 pakkan verzonden.

* * *

Te Brussel

Werk voor de krijgsinvalieden

Gravin Jan de Merode, voorzitster van het komiteit der Belgische invalieden, heeft aan de groot-handelaars een oproep gericht, vragende zoo gauw mogelijk aan de krijgsinvalieden werk te verschaffen.

* * *

Te Hoei

De boter- en de eierprijzen

De boter- en eierenprijzen zijn hier sterk gedaald en dit dank aan de huisvrouwen zelf. De vrouwen van Hoei hadden een boycot ingericht die volkomen gelukte. Van 6,50 fr. viel de prijs der boter op 4,50 fr.

* * *

Te Brugge

Wit brood

Door tusschenkomst van Holland zal aan de stad Brugge wit brood geleverd worden. Er zullen 5000 witte brooden te Brugge kunnen geleverd worden. Aan de grenzen zal het brood aan de vertegenwoordigers der stad Brugge geleverd worden in 't bijzijn der Hollandsche soldaten.

TE GENT

Een gewijzigd Stadsreglement

Groote voordeelen voor de regiewerkers

Aan de dagorde der geheime gemeenteraadzitting van maandag laatst, kwam het volgende punt voor: Stadswerklieden overleden aan de gevolgen eener langdurige ziekte. — Vergoeding aan de erfgenamen.

Onze schepen, gezel Anseele, had in naam van het College verslag uitgebracht omtrent dit punt.

Het zij gezegd dat er alreeds eene regeling van wege de stad bestond betreffende de levensverzekering, de ziekteongevallen en werkonbekwaamheid.

Het kwam er veeleer op aan, dit reglement te wijzigen, te verbeteren zoo mogelijk te volmaken.

In het bestaande reglement kwamen tot hiertoe de volgende bepalingen voor :

Art. 13. — Er wordt ten voordeele van het stadspersoneel waarop dit reglement toepasselijk is, een bijzonder fonds voor Levens-Verzekering ingesteld, bij middel van jaarlijksche stortingen, voorzien in de algemeene begrooting der stad.

Bij middel dezer fondsen, betaalt de Stad aan de erfgenamen van iederen werkman, in den dienst overleden, eene som van

fr. 300, indien deze werkman ten minste 3 jaar dienst heeft;
fr. 200, indien deze werkman ten minste 2 jaar dienst heeft;
fr. 100, indien deze werkman ten minste 1 jaar dienst heeft.

Om den diensttijd der tijdelijke werklieden vast te stellen, zal men de verschillende termijnen te zamen tellen in den dienst der stad doorgebracht tijdens de zes laatste jaren vóór het overlijden.

Deze som wordt uitbetaald aan de weduwe en aan de weezen van den overledene, of bij gebrek hieraan aan zijne rechtstreeksche erfgenamen, in klimmende of dalende lijn.

Ziektegevallen

Art. 18. — De onderstand voor ziekte wordt verleend aan de werklieden welke ten minste 9 maanden in dienst zijn van de stad.

De zieke werkman, die een getuigschrift zal voorbrengen van een geneesheer of van het Bestuur der Ziekenbeurs waarvan hij deelmaakt, zal eene vergoeding ontvangen van de helft van zijn loon, gedurende de zes eerste maanden en van 1/3 van zijn loon gedurende de zes volgende maanden.

Werkonbekwaamheid

Art. 20. — Het Comiteit der Pensioenkas zal in het voorkomend geval aan de *Lijfrentkas* de toepassing vragen van het art. 50 der Wet van den 16en Maart 1865, luidende als volgt :

« Iedere verzekerde persoon die van zijn » werk moet bestaan, en welke vóór den » ouderdom door de verzekering bepaald, » onbekwaam wordt om in zijn bestaan te » voorzien, kan onmiddellijk de verworven » renten genieten, maar verminderd in verhouding tot zijnen wezenlijken ouderdom » op het oogenblik dat hij in het genot der » rente treedt.

» Als de onbekwaamheid tot werken » voortkomt van het verlies van een lidmaat of van een orgaan, hetzij van een » bestendig lichaamsgebrek, voortkomende » van een ongeval hem overkomen tijdens » de uitoefening van zijn beroep, geniet de » verzekerde onmiddellijk de renten sedert » ten minste vijf jaren verworven, zonder » dat deze renten meer mogen bedragen » dan fr. 360. »

Art. 21. — Indien de aangeslotene ten minste 10 jaren dienst telt, zal de Stad de verminderde rente waarvan spraak in het art. 20, aanvullen tot een bedrag van fr. 360 per jaar.

GEWIJZIGD EN VOLLEDIGEND ARTIKEL

« *Art. 13.* — De stad betaalt aan de erfgenamen van iederen werkman, die in » dienst gestorven is en waarop het tegenwoordig reglement toepasselijk is, eene » vergoeding van levens-verzekering van :

» fr. 300, indien deze werkman minstens » 3 jaar dienst telt;
» fr. 200, indien deze werkman minstens » 2 jaar dienst telt;
» fr. 100, indien deze werkman minstens » 1 jaar dienst telt.

» Om den diensttijd der tijdelijke werklieden te berekenen, zal men de verschillige tijdperken samentellen in den dienst » der stad doorgebracht tijdens de zes jaren » vóór het overrijden.

» Deze som wordt betaald aan de overlevende echtgenoote of echtgenoot en aan » de weezen van den belanghebbende of bij » gebreke hiervan aan de rechtstreeksche » erfgenamen in klimmende of dalende lijn.

» *Art. 13bis.* — Voor de werklieden gestorven aan eene langdurige ziekte opgedaan terwijl zij in dienst der stad waren, » het is te zeggen die langer ziek waren dan » het jaar van onderstand, bij art. 18 voorzien, kan de stad betalen aan de erfgenamen voorzien in den slotparagraaf van » vorig artikel, de totale vergoeding der » levens-verzekering, waarop de diensttijd » van den werkman recht geeft na het jaar » ziekte, indien de werkman sterft in den » loop van het 1ste jaar, volgende op het » schorsen der betaling der ziektevergoeding; deze vergoeding zal met 1/3 verminderd worden indien het sterfgeval » voorkomt in den loop van het 2e jaar en » met 2/3, indien het zich voordoet in den » loop van het 3e jaar.

» De werkman die voordeel genoten heeft » van art. 21, heeft geen recht op eenige » vergoeding voor levensverzekering. »

* * *

Onze lezers zullen wel met aandacht het hierbovenstaande gewijzigd en volledigend artikel 13 willen lezen en vergelijken met de artikels die voorafgaan en waarnaar verwezen wordt.

Zij zullen evenals wij tot de overtuiging komen dat de verbeteringen groot en weldoende zullen zijn.

En het is opmerkelijk hoe het weer een openbaar bestuur is dat het voorbeeld geeft om zijne werklieden in regie goed te behandelen, geheel zeker beter dan dat zij door de bijzondere patroons behandeld worden.

Inderdaad, in geen enkel nijverheidsgesticht of handelshuis kan men wijzen op dergelijke sociale instellingen ten voordeele hunner werklieden.

Voor ons is zulks afdoende om aan te toonen dat de uitbating van werken door de openbare besturen niet alleen even goed is als door de bijzondere nijverheid, maar verre, zeer verre daarboven verheven.

't Is omdat de solidariteit de plaats inneemt der ikzucht. VOORUIT

Het voedingswerk voor zwakke Scholieren

Onder deze benaming komt een nieuw liefdadigheidswerk ingericht te worden dat voor doel heeft op al de werkdagen aan 1200 leerlingen der kostelooze scholen (600 der stadsscholen en 600 der katholieke scholen) een degelijk bijgevoegd eetmaal te bezorgen. (1)

In het centrum van de stad wordt eene algemeene keuken ingericht van waar de toebereide spijzen naar verschillende eetzalen zullen overgebracht worden. Beide groepen zorgen zelf voor het inrichten hunner wederzijdsche eetzalen, die derwijze gekozen zijn dat al de leerlingen van al de scholen er gemakkelijk zullen kunnen naartoe geleid worden.

De installatiewerken der centrale keuken vorderen goed en het Comiteit heeft de stellige verzekering ontvangen dat het Voedingswerk bepaald zal kunnen aanvang nemen den 3 Januari aanstaande.

Het Werk der Gezonde Lucht, de Katholieke Schoolcoloniën en Het Werk der Schoolectmalen voor leerlingen der officieele scholen, hebben elkander de hand gereikt om deze weldoende inrichting in het leven te roepen. Het Nationaal Hulp- en Voedingscomiteit steunt hunne pogingen door het toekennen van eene belangrijke toelage.

Het Werk der Gezonde Lucht neemt de inrichting der centrale keuken voor zijne rekening. Het Werk der Schoolectmalen zal de refters en maaltijden voor 600 kinderen der stadsscholen bezorgen, het Werk der katholieke schoolkoloniën zal hetzelfde doen voor 600 kinderen der katholieke scholen. De twee laatst genoemde werken zullen elk de helft der blijvende kosten dragen, na verbruik der toelage van het Nationaal Komiteit. De geneesheeren met het geneeskundig bewaken der lagere scholen gelast, hebben de kinderen aangeduid die van de voordeelen der inrichting zullen kunnen genieten.

Het Besturend Komiteit is samengesteld als volgt:

Voorzitters: M. Heyndrickx, Schepen; M. Steyaert, Voorzitter der Rechtbank van le aanleg;

Onder-Voorzitters: M. de Kanunnik Byl, M. Ramon;

Schatbewaarder: M. Musschc;

Schrijvers: Mej. Maers, M. L. Scheerder;

Economaat: Mevr. Ramon, M. De Vynck, gemeenteraadslid;

Leden: M. Eylenbosch, oud gemeenteraadslid, M. Fr. De Coster.

Dit besturend Comiteit houdt zitting elken zaterdag te 6 ure.

Medegedeeld.

(1) Dit eetmaal zal gegeven worden in de daartoe ingerichte lokalen ten 4 1/2 ure, dus na de namiddagklas.

Verkoop van mais

De personen die in bezit zijn van den volgnummer in bureel n. 3, Lakenhalle, afgeleverd, worden verzocht zich in hetzelfde bureel aan te bieden in de hierna aangeduide volgorde

Vrijdag 17 December	van	1 tot 50
Zaterdag 18 December	van	51 tot 100
Maandag 20 December	van	101 tot 150
Dinsdag 21 December	van	151 tot 200
Woensdag 22 December	van	201 tot 250

De bureelen zijn open van 10 tot 12 ure.

Voor wat de andere nummers betreft, een nieuw bericht zal weldra verschijnen.

Ten einde den dienst goed te kunnen regelen, worden de belanghebbenden verzocht zich op de aangeduide datum en uur aan te bieden. (Medegedeeld.)

Kamer van Koophandel en Fabrieken van Gent

Lijst der brieven van Holland gekomen en niet afgehaald op 13 December 1915

Alsberge Voost; Anthierens, Pinte; Adriaenssens, Loochristy; Arnaoutoglou; Agence Minne.

Blondeel; Boks; Bauwens; Bibauw fr.; Bollaert; J. Bouche; Bracke fr., Loochristy; Bomert; Bové.

L. Ceuterick; Comptoire général Neerlandais; C. Candaele; Centrale alimentaire; Carels fr.; Claeys, notaire; Colen, St-Nicolas; Cooppal, Wetteren; Ch. Claeys, Melle.

Debrabant pr Bouckaert; de Jong; Delplanque; Dedryver; Debacker Deschrijver; Deroubaix; M. Desmet d'Udekem; Demeester; E. De cuyper; Delmotte fr.; C. De Smedt; Derechter Braecke; Deprée, charbons; Dewaele Rothlisberger; L. Deny; Ch. Demeyer; Dhaenens Gathier; G. De Coster; Declerck fr.; A. De Vriendt; Decanniere, Courtrai; de Landsheer E.; De Jonghe, Eeeloo; J. Demeyer, Loochristy; Depuysseleyr, idem; Decoorebiter, Bassevelde; D'haene Ad.; Deraeve fr. m s a; Dhaeze, Coutrai; Dalliere; E. De Visscher, Schellebelle; J. Devos, Courtrai; Wed. Devleeschouwer, Ophasselt; L. De Kesel, Stekene; Deschryver p. Loochristy; Debruycker à Winkel-Kruis; Michel De Vos, Melle; Donner Lee à Wondelgem; Desmet Duvivier, Sint-Amandsberg; Arthur Desmet, Ledeberg; Deschryver Block.

Eggermont I. J., Ledeberg; Facq; Elewout J., Oostacker.

Godschalck; Mad. M. Gisquière; A. Gallet; Ghyselinck, avocat, Alost; J. Gevaert, Audenarde.

Henry Laman; Mlle Heyndrickx; Baron R. M. Heynderyckx; H. Heughebaert; A. Hullebroeck; Hilderson; Haeck à Destelbergen; Hamerlinck, Selzaete; Huileries La Lys, Deynze; Hasaert fr.; Aug. Haerens, Somergem.

Louis Janssens; Kets; P.S. Kesbeke; Kerkvoorde, Wetteren.

Lippens fr.; Raym Lippens; Locufier; A. Lemeens m s a.

Moonen; Monckarnie, fils; Moerman; Mees; Mitsler; Claessens, Lokeren; J. Meyer, Loochristy.

Overmeer Laur; Pante Masquelier; Parais, Vredestraat, Gendbrugge; Peeters Vanhaute, St-Nikolaas; Papeterie Escaut; Podevin; Plouvier Co; Parmentier Vanhoegaerde.

Rigouts; Schillemans; Schrans; L. Savonie; A. Schollaert; Ch. Steyaert; A. Story; Steenkiste Derudder; Soenen, St-Denys-Westrem; A. Soetaert; Rom. Stevelink, Loochristy; Smetryns fr.

Taboureau; Tollenaere, Saffelaere; Thuysbaert, Lokeren; Usines Evergem.

Vantrappen; E. Vanhove; D. Vanderhaeghen; Vermeulen-Degrave; Van Kan, kuiper; J. Van Impe; Verbauwen; Van der Mercken; O. Van Vlaenderen; Rob. Vandenhaute; Vanderheyden fr.; Verstraeten, Eedverbondkaai; Vangarse, Moerbeke; Verstraete, notaire, Gavere; Van Laethem, Meire; Vanpraet L., Termonde; Vanderguchten, zoon, Ronse; Vanhaute-Moens, Hamme; Vercanteren. Melle; Vermaercke-Impens, Melle; Van Laethem, Gentbrugge; Maur. Verdonck, id.; Vanderswaelmen R., id.; Mad. Verryen, St-Amandsberg.

Wolfcarius; W. Wayenberghe; J. Waldack; O. Waedemon; Ch. Willems, Lokeren.

Af te halen: Geweigerde of niet bestelbare brieven:

Swinnen, Oostakkerstraat, voor Waalwyk. — Debacker Antheunis, Eendrachtstraat, voor IJzendijke. — Meert Van Eyck, St-Nikolaas, voor Terneuzen. — Vandenheule, St-Nikolaas, voor Westdorp. — Vergaelen, Gent, voor Amsterdam. — Filleul, Kortrijk, voor Rotterdam. — Smetryns fr., voor Rotterdam. — Vanhecke, Saffelaere, voor Hillegom. — P. Callebaut, Aalst, voor Sas van Gent.

* * *

Te Aalst

DE HANDELWIJZE

van den heer bestuurder in het plaatselijk werkloozencomiteit van Aalst, is niet van aard de beste verstandhouding tusschen de leden te bewaren. Nochtans moet eene goede overeenkomst door allen gewenscht worden.

Het is met tegenzin dat we onzen toevlucht nemen tot de drukpers, nogmaals om aan te stippen dat niet gehandeld wordt naar den geest der leden van het werkloozenkomiteit, met de benoeming der kaartendragers.

Toen in de laatste zitting van het komiteit sprake was om een 4tal kaartendragers te benoemen, is met nadruk gewezen onder deze werkmenschen de 4 personen te nemen — en van iedere partij, — welke aan het komiteit der voeding hulp verleenen.

Welnu van dezen uitdrukkelijken wil is zeer weinig rekening gehouden. Van de 4 personen door den heer bestuurder aangeduid, zijn er slechts 2 mannen welke nog hulp verleenden aan het Voedingscomiteit. Tevens zijn alle partijen niet erkend. Van de 4 benoemde personen, zijn er 2 katholieken en 0 socialisten!

Wellicht kan gezegd worden dat deze bemerking in het komiteit dient gedaan te worden, in plaats van zich te wenden tot een dagblad. Goed en wel, als eene bemerking de zaak in orde brengt! Doch als het daar bij blijft, en de wagen nog van 't spoor loopt, zou verder zwijgen den schijn kunnen hebben van medeplichtigheid, en dat willen wij niet dragen.

Wij beknibbelen, wanneer van de schreef geloopen wordt; tevens laten wij onzen hartstochtelijken wil kennen voor een goede overeenkomst tusschen al de partijen, die in dezen droeven oorlogstijd zoo noodig is, om onze noodlijdende bevolking hulp te verleenen. Doch dit zal 't best marcheeren met wederzijdsche rechten en redelijke vragen te erkennen. H. F.

* * *

Dampoort-St-Amandsberg

TOONEELFEEST IN 't VOLKSHUIS

Maandag had de tweede heropvoering plaats van het réalistisch drama « Blonde Marie » door Lievevrouw-Coopman. Het boeit van het begin tot het einde. Het was degelijk ingestudeerd en al de rollen waren best verdeeld. Elke speelster en speler wedijverden om het tot de volmaaktheid te brengen.

Het was veel beter en liep vlotter van stapel dan de eerste maal, alle kleine hinderpalen en moeilijkheden waren uit den weg geruimd; het vormde een mooi geheel.

Geen wonder, als men weet dat de kundige leider, Pol Van de Wiele, al het mogelijke inspant om de vriendinnen en vrienden te onderrichten en aan te moedigen.

Daarom aan hem onzen bijzonderen dank en aan allen onze beste gelukwenschen.

Ook het blijspel heeft ons hartelijk doen lachen en elkeen is tevreden huiswaarts gekeerd voldaan over den genotvollen avond.

De vrienden-liefhebbers sporen wij aan op den ingeslagen weg voort te gaan, zich nog meer aan de studie te wijden tot verheffing der kunst en tot genoegen van den aanschouwer.

Men is reeds aan 't werk voor de opvoering van « Bloemeken », drama in 3 bedrijven, door N. De Tière; het zal maandag 27 December voor het voetlicht komen.

Aan de bezoekers den raad zich intijds van kaarten te voorzien. F.

SPORT

VOETBAL

PLEIN RACING CLUB, Gentbrugge-Noord

Zondag 19 December, op 't Sportplein van Racing Club, te Gentbrugge-Noord, groote Voetbalwedstrijd voor 't Kampioenschap van Gent : A. R. A. Gantoise—S. S. A. Alliance. Scheidsrechter : Van Paemel. Begin om 3 ure.

PLEIN GANTOISE, Albertlaan, Gent

Zondag morgen, om 11 ure, afvalmatch voor het Scholierenkampioenschap, op het plein van A. R. A. Gantoise : Ganda F. C. tegen F. C. Verbondenen. Scheidsrechter : Van Houtte.

GENT

Voordrachten in VOORUIT, te Gent

Op Donderdag 16 dezer, om 4 ure in de Boekerijzaal van «Ons Huis» houdt

Gezel WILLEM MEYER

lezing van enkele brokken uit het werk van de Vlaamsche Jongeren :

Richard Minne; J. De Craeve, M. Vuylsteek; K. L. G. de Vos; Rob. Namec.

Stadsnieuws

— HALF KLUITJESWERK. — Het halfkluitjeswerk komt op zijne ledenlijst zijnen duizendsten naam in te schrijven. Duizend leden na twee maanden en half propaganda! Ziedaar een cijfer dat doet nadenken en dat tevens een schoon voorbeeld is van solidariteit door onze medeburgers eggeven in tijden die uitermate moeilijk zijn.

Zonder onderscheid van rang, stand, politieke gezindheid of godsdienst, helpt de Gentsche bevolking de kleinen, de schamelen der stad. Zij heeft door hare aangeboren liefdadigheidsbegrippen het verheven en tevens volksgezinde karakter begrepen van het half kluitjeswerk en steunt dan ook op alle wijzen de pogingen van hen die dat edele werk tot stand brachten.

Weet men, dat, benevens diegenen die door de fortuin begunstigd zijn, en die groote bankbriefjes hebben binnengebracht,

dat, benevens die duizend regelmatige leden, die zich verbonden hebben, zoolang de oorlog duurt, jaarlijks 20 frank voor het edele werk te storten,

dat het *Half Kluitjes Werk* eene hoeveelheid naamlooze weldoeners telt wier werkdadige en vindingrijke liefdadigheid slechts haar gelijken vindt in de nederigheid?

In dit of gene koffiehuis is het een biljard-kampstrijd welken men inricht ten bate van het *Halfkluitjeswerk*. Elders zijn het teekeningen, artistieke gravuren of iets dergelijks welke de gewone bezoekers van een koffiehuis in tombola laten verloten.

In het koffiehuis *De Kleine Koorsbloem*, Paddenhoek, alhier, hebben de liefhebbers van biljard, domino en kaartspel, die zich daar dagelijks ontmoeten, beslist voortaan de winsten, welke zij, met die spelen verwezenlijken, niet meer voor zich te houden, maar die te storten in de bus van het *Half-Kluitjeswerk*.

Is dergelijk besluit niet zielsroerend in zijnen eenvoud?

Wilt gij nog meer weten? Ieverige propagandisten hebben bussen van het werk geplaatst in de winkels, de groote magazijnen, de koffiehuizen tot zelfs bij de haarkappers. Die bussen brengen op.

Wel is het gebeurd, dat vooral bij de haarkappers, de patroons aan den persoon die hem de toelating vroeg een bus te plaatsen, antwoordde:

Zal de halfkluitjesbus geene schade berokkenen aan de bus mijner helpers, leerlingen of garçons?

De propagandist-aanvrager antwoordde aan den haarkappersbaas, vraag het hun eens; deze antwoordde, dat zal ik, en weet gij welk antwoord de haarkappersgarçons gaven? Wel het is troostelijk! Zij zegden: Plaats die bus goed in het zicht nevens de onze en wij zullen er zelf in steken.

Eere aan den figaro, aan den barbier! Te Sevilla was hij spitsvondig, slim; te Gent is hij goedhartig op den koop toe, en, laat het ons maar zeggen, de goedheid is de

---

FEUILLETON VAN «VOORUIT» (47

JULIE

DOOR

Robert BLATCHFORD

Vertaling van H. P.

— En ik geloof waarachtig, zei de zangeres, terwijl zij aan de deur bleef staan en Julie, die het slop overstak, nakeek, dat ze een heele goede meid is. En nu heu, ik benieuwd wat voor een fijne vreter ze voor die twee oude knullen boven meebrengt.

Julie kwam terug met een paar tongen en andere noodige dingen; en met Hannah's hulp stond weldra een heerlijk maal voor de verlaten Brandishes gereed. De wolf tastte als uitgehongerd en zonder één woord te zeggen, toe; doch de oude vrouw beschouwde de eetwaren met eerbiedige ontzetting.

— Ik ben bang, juffrouw, zeide zij, dat gij een heele boel geld voor ons hebt besteed. Vertel u mij nu eens : zijn dat tongen?

— Ja, het is tong, zei Julie glimlachend.

— Lieve Heer, zei de oude vrouw, ik durf wedden dat die wel een shilling de twee kosten.

Julie knikte, en de oude vrouw, naar haar echtgenoot ziende, riep uit :

— O Henri, Henri, weet ge wel dat ge al voor meer dan drie stuivers visch hebt gegeten?

— Susannah, zei Brandish, in mijn jonge dagen heb ik de tijd gekend...

— Ja, ja, Henri; maar wat geeft het ons nu nog over die dagen te spreken, jongen? vroeg zijn vrouw.

— Dat is waar, zei Brandish; zijn best doende met de tong; het is allemaal één pot nat — jonge dagen of ouwe. Ik denk dikwijls, juffrouw, aan de stomme dingen die ik heb gedaan toen ik nog jong was. Vrijen, en vechten, en ratten vangen, en soms ook nog een beetje stroopen. Allemaal één pot nat.

De oude vrouw zuchtte; en Julie zeide :

— Dan hebt u zeker buiten gewoond, mijnheer Brandish?

— Ja, zei Brandish, dàt heb ik. In Sussex. Dat was anders als in Londen. En daar hadt ge mannen. Daar waren ook woeste en slechte kerels. Maar goed of slecht komt ten slotte op het zelfde neer. Alle praatjes geven niets; het is allemaal één pot nat.

— Maar ge waart toch gelukkig, Henri, zei de vrouw.

— O ja, zei Brandish, zooals een gek gelukkig is. Vechten, juffrouw. Het was niets als vechten in die dagen. De jongens van ons dorp hadden de gewoonte elken Zondag naar het dichtstbij liggende dorp te gaan en daar te vechten op de Markt; 't was allemaal één pot nat en 't gaf heel wat haken en oogen, omdat onze jongens altijd de baas bleven. Ik weet niet hoe het kwam, maar wij gaven de lummels uit de dorpen bezuiden ons altijd op hun kop. Eenmaal heb ik twee uur en tien minuten geklopt met Schemer Large van Littlebridge, en heb hem op zijn ziel gegeven van-wat-zijt-ge-me. Ik was toen een stevige jongen en ik wist mijn handen te gebruiken. Asjeblieft. Daar was een smid, Deering heette hij, van Blueponds, een reus van een kerel, vijftig pond zwaarder dan ik, en ik was geen kind, en die had verdomd het air om in ons dorp te komen en er ons te komen uitdagen ook! Maar die heeft er van gelust, juffrouw. Nu, hoor. Ik heb hem voor een stooter gegeven. Asjeblieft. Dàt waren tijden. Maar 't is allemaal één pot nat. Kijk mij nu eens aan, juffrouw; bijkans blind en bijkans lam en de gewichten van mijn rug precies een verroest hek; en de... o jé, wat een steek... ik zeg u, juffrouw, de trotschen worden vernederd en de bedelaar vult net zoo een groot gat als de koning — als hij ten minste net zoo groot is als de koning. We zijn als een troep vogels die nesten bouwen, en dan komt een harde wind opzetten en blaast de boom om. Zóó gaat het nu. Wat geeft het allemaal? Wie kan het wat schelen? 't Is allemael één pot nat.

— Maar ik hoop, zei Julie, opnieuw glimlachend, dat de tong u gesmaakt heeft. En hier is een beetje tabak...

— Aha, zei mijnheer Brandish; dat is nu zoo wat het eenige ding dat ik ken, dat een man altijd trouw blijft. En toch eindigt ook dàt in rook.

— O Henri, zei zijn vrouw, met een bewonderenden blik, als gij over iets spreekt is het net een sprookje. Waarachtig, juffrouw, ik weet niet hoe we al onze ellende zouden verdragen hebben als Henri niet zoo knap met zijn tong was geweest.

— Ja, dat is een heel gelukkig ding, zei Julie. Maar waarom zijt gij naar Londen gekomen, juffrouw Brandish?

— Hooger loon, gromde Brandish, en grootere leugenaars. En 't is allemaal één pot nat. Kijk eens hoe wij er nu uitzien.

— Het heeft mij moeite genoeg gekost, zei de oude vrouw, om mijn dorp te verlaten. En dan te denken dat ik nu zoo ver weg ben en dat ik elke dag een dagje ouder word. En hoe zou een arme man als Henri me thuis kunnen laten begraven?

— De Heer zal helpen, zei mijnheer Brandish, terwijl hij de vischgraten tusschen zijn kiezen kraakte; hebt gij daar maar geen zorg voor, Susannah, oudje. De Heer... die... zal... hel...pen, en de oude strooper veegde zijn vingers aan het beddelaken en grabbelde onder zijn kussen naar zijn pijp.

HOOFDSTUK XXIII.

Na voor de Brandishes zoo goed gezorgd te hebben als de omstandigheden gedoogden, nam Julie Hannah Englisk's uitnoodiging om een kop thee te drinken aan.

— En ik ben heel blij dat ik u zie, juffrouw Flack, zei vrouw Englisk, die, wat gewicht aangaat nauwelijks vijftien jaar oud was, doch wat leeftijd betreft meer dan vijftig was; en 't is heel mooi van u om die arme schepsels in uw oude huis te denken. Er zijn er niet veel die zoo een goede memorie hebben nadat ze zoo geboft hebben als u. En ik denk dat u aan 't tooneel zoudt kunnen gaan als u het zou willen?

Wordt vervolgd.

Feuilleton van «Vooruit» (155

Alleen op de Wereld

VAN

Hector MALOT

Vertaald door GERARD KELLER

Toch begreep ik wat er gebeurd was ; ondanks mij zelven raadde ik het : men had Capi niet gevraagd om de rijtuigen te bewaken, maar omdat hij zulk een fijn gehoor had en hen kon waarschuwen als zij in de kerk aan 't stelen waren. Het was dus ook niet alleen om het genot van in De Eikenboom te overnachten dat bij het vallen van den avond de wagens waren vertrokken ; als zij in dieherberg geen halt hadden gehouden, was het, omdat de diefstal was ontdekt en men zoo snel mogelijk zich uit de voeten moest maken.

Maar niet aan de schuldigen moest ik thans denken, maar aan mij zelven ; wie zij ook waren, ik kon mij verdedigen, en zonder hen te beschuldigen, mijne onschuld bewijzen : ik behoefde slechts te zeggen hoe ik dien nacht mijn tijd had doorgebracht.

Terwijl ik zoo redeneerde, was Mattia, die ook den agent had gehoord opgestaan en uit het rijtuig gekomen en hinkend mij genaderd.

— Maak het hem toch duidelijk, dat ik niet schuldig ben, zeide ik tot Bob ! ik ben tot één uur bij [illegible], toen ben ik naar de herberg De Eikenboom gegaan ; daar heb ik den kastelein gesproken en terstond hierheen teruggekeerd.

Bob herhaalde die woorden voor den agent, maar deze was daardoor volstrekt niet overtuigd, zooals ik gehoopt had. Integendeel.

— Het was kwart over eenen toen men in de kerk inbrak, zeide hij ; die knaap is van hier vertrokken eenige minuten voor eenen, zooals hij zegt. Hij heeft dus om kwart over eenen in de kerk kunnen zijn met de dieven.

— Men heeft toch meer dan een kwartier noodig om van hier naar de stad te komen zeide Bob.

— O, als men hard loopt, hernam de agent ; bovendien wie bewijst me dat hij te een uur is vertrokken !

— Dat zweer ik, zeide Bob.

— O, gij antwoordde de agent ; het zal blijken wat uw getuigenis waard is.

— Vergeet niet, dat ik Engelsh onderdaan ben, zeide hij met waardigheid.

De agent haalde schouders op.

— Als gij mij beleedigt, schrijf ik aan de *Times*.

— In afwachting daarvan neem ik dien knaap mede. Hij zal zich voor den rechter verantwoorden.

Mattia wierp zich in mijne armen ; ik dacht dat hij afscheid van mij wilde nemen, maar Mattia met zijn verstand spreken vóór hij aan zijn hart toegaf.

— Houd moed, fluisterde hij mij toe ; wij zullen u niet verlaten

Toen eerst nam hij afscheid van me.

— Houd Capi bij u, zeide ik in 't fransch tot Mattia.

Maar de agent begreep het.

— Neen, neen, zeide hij ; 't houd den hond ; hij heeft mij dezen doen vinden en hij zal mij ook wel op 't spoor van den anderen brengen.

Dit was de tweede maal, dat men mij in hechtenis nam, en toch viel de schande mij veel zwaarder dan de eerste maal, want nu gold het niet zulk een dwaze beschuldiging als toen men meende, dat ik een koe had gestolen. Als mijne onschuld was gebleken, zou ik dan niet de smart ondervinden diegenen te zien veroordeelen, wier medeplichtige men mij geloofde ?

Ik moest, door den politieagent vastgehouden, langs de rij van nieuwsgierigen gaan, die zich om ons hadden verzameld, maar men jouwde mij niet na en dreigde mij niet, zooals in Frankrijk, want zij, die er getuigen van waren, waren geen boeren, maar menschen die altijd min of meer in oorlog leefden met de politie : kunstenmakers, tappers, vagebonden, tramps, zooals de Engelschen hen noemen.

De gevangenis, waarin men mij opsloot, was geen gevangenis om den spot mede te drijven zooals die eerste, waarin men mij bewaarde ; het was eene gevangenis met getraliede vensters, waarvan het gezicht alleen elk denkbeeld aan ontsnappen verdwijnen deed. De meubels bestonden uit een bank en een hangmat.

Ik ging op de bank zitten en bleef daar lang.

Hoe vreeselijk was het heden ; hoe vreeselijk de toekomst.

« Houd moed », had Mattia gezegd : wij zullen u niet verlaten. » Maar wat vermocht een knaap als Mattia ? Wat vermocht een man als Bob, zoo deze Mattia wilde helpen ?

Als men in de gevangenis is, heeft men slechts één gedachte : om eruit te komen.

Hoe zouden Mattia en Bob, als ze mij niet verlieten en alles deden om mij van dienst te zijn, mij kunnen helpen om uit de gevangenis te komen.

Ik ging naar het venster, opende het om de ijzeren staven te betasten, die een kruis ervoor vormden ; zij waren in den muur gemetseld. Ik onderzocht den muur : hij was meer dan een el dik. De grond bestond uit een vloer van groote steenen ; de deur was met ijzeren platen beslagen.

Ik keerde naar het venster terug ; dit gaf uitzicht op een smal, lang plein, waarvan het uiteinde was gesloten door een grooten muur, die minstens vier el hoog was.

Uit deze gevangenis was het wel niet mogelijk te ontsnappen, zelfs al werd men geholpen door trouwe vrienden. Wat vermag de opofferende vriendschap tegen de kracht der dingen ? Met vriendschap breekt men niet door de muren heen.

Voor mij loste de zaak zich op in de vraag : hoelang ik in die gevangenis zou blijven, vóór ik voor den rechter zou verschijnen, die over mij beslissen zou ?

Zou het mij mogelijk zijn mij te verdedigen, zonder de schuld te werpen op hen, die ik niet wilde en niet kon beschuldigen ?

(Wordt voortgezet.)

---

schoonste deugd, het edelste sieraad van den mensch.

Elkeen weet dat het *Halfkluitjeswerk* wekelijks twaalf honderd familiën ondersteunt en dat de stichters en alwie zich de zaak aantrekt, bezield zijn met de edelste, liefdadigste en rechtvaardigste gevoelens, kortom, dat het menschen zijn in wie men volle vertrouwen mag hebben en dat is voldoende voor eenen Gentenaar die het hart op de rechte plaats heeft.

—— **GROOTE ZAAL (ONS HUIS).** — Het is zaterdag, 25 December, dat de « Gewezene » en « Volkskinderen van **Vooruit** » een prachtig **Kerstfeest** inrichten.

Het bestuur heeft gezorgd voor een gansch nieuw programma, waaronder **Arbeid**, koor door al de leden (30 uitvoerders) en het **Koor der Herderinnen**, gekostumeerd kindertooneel, getoonzet door den nieuwen muziekbestuurder, welke de aanwezigen in verrukking zullen brengen.

Eene leerzame voordracht door den heer Fr. Rogge, over : **A. Bogaerts, letterkundige, zijn leven en zijne werken** zal gevolgd worden door het zoo roerend drama **De Tooverheks**, in een bedrijf, en welke ons het lijden der vrijzinnigen op den buiten, door de opgezweepte fanatieke bevolking afschildert.

Een prachtige boekentombola, waar vele nuttige werken zullen te winnen zijn, zal aan dit feestje toegevoegd worden.

Een inkomprijs van 15 centiemen, waarvoor men vijf loten van den tombola ontvangt zal ten voordeele van het Voedingswerk geëischt worden.

Pathé Schouwburg, Veldstraat, Gent

DE DRIE MUSKETIERS

Athos, Porthos, Aramis! Drie onafscheidelijken niettegenstaande hun verschil van karakter, en zoodoende de harmonie der tegenstrijdigheden doende uitkomen. Athos, stilzwijgend geleerde, somtijds glimlachend, nooit lachend. Aramis, met de bescheiden élegance en de distinctie van een hofprelaat. Porthos, de pralende reus, steeds luid en voortdurend sprekend... D'Artagnan, de jonge en onstuimige ridder, die, bij zijn eerste ontmoeting met het drietal, met lof drie tweegevechten wint. Maar deze vier mannen vechten slechts met elkander om daarna nog nauwer vereend te zijn, en daar dit viertal van dit oogenblik af een Gasconjer in zijn midden telt, is het onnoodig te zeggen welke buitengewone heldendaden het gaat volbrengen, heldendaden, de stof van den schoonen roman vormende, welke de «Film d'Art» op het doek heeft gebracht en welke uitsluitend als volgt bij Pathé zullen worden vertoond :

6 deelen van 17 tot 23 December,
en 6 deelen van 24 tot 30 December.

—— **KIND VERLOREN.** — Dinsdag avond rond 9 1/2 uren is in de gemeentelijke gevangenis het kind François Van Oost, 6 jaar oud, zoon van zekeren Jan, wonende te Mariakerke, Zandeken, binnengebracht om er den nacht door te brengen. Dit kind was verloren geloopen en opgenomen in de St-Pietersnieuwstraat.

Mariakerke werd verwittigd door de militaire politie.

—— **BOTSING.** — Dinsdag rond 5 1/2 ure heeft eene botsing plaats gehad in de Mageleinstraat tusschen een militairen wagen en eene stootkar der Vrijheidsliefde. De tremie van deze heeft de vitrine van Van de Woestyne, n. 29, gebroken en de geleider Weydts Charles, wonende Chartreuzenlaan, werd aan den arm gekwetst.

—— **AL DE KOFFIE's die « VOORUIT»** verkoopt worden in zijne eigene branderij gebrand. Dit is de grootste waarborg van hunne zuiverheid.

MEDEDEELINGEN

« PRIMA DONNA ». — Ter herinnering wordt bericht dat Zaterdag aanstaande, 18 December, om 7 1/2 ure 's avonds, in de Vlaamschen Schouwburg de Liefdadigheidsvertooning plaats heeft voor de gepensioeneerden van het Pensioenfonds van den Gentschen Boekdrukkersbond. **Prima Donna** van Gust. Hendrickx, met vooraf **Bietje** van Maurits Sabbe, worden opgevoerd. De inschrijvingslijsten genoten, dank het uiterst menschelijk doel, het gulhartigst onthaal. Zij die de vertooning willen bijwonen, raden wij aan zich in tijds van de nog voorhande zijde plaatsen te voorzien aan het locatiebureel van den Vlaamschen Schouwburg, alle dagen op de gewone uren, alsook den avond der vertooning.

TOONEELKRING « SCHAKELS » (Heuvelpoort). — Met de opbrengst der twee reeds gegeven vertooningen zijn reeds 17 kantienen opgestuurd.

Een derde vertooning heeft plaats op Kerstdag te 7 ure in de zaal « Het Park ». Opgevoerd wordt : **De Muis**, blijspel in één bedrijf ; **De Poel**, drama in drie bedrijven, en **De Gefopte oom**, blijspel in één bedrijf.

Kaarten genummerd zijn reeds te verkrijgen aan 25 en 50 centiemen.

Behoeftige personen der wijken St-Pieters-Heuvelpoort, welke verlangen dat eene kantien worde opgestuurd naar een familielid kunnen zich altijd wenden tot de adressen : Merelstraat 32 en Sperwerstraat, 13.

ZONDAG JONGSTLEDEN gaf het Laurents-Werkmeisjes Genootschap Nut en Vermaak, St-Pietersnieuwstraat, alhier, deele der krijgsgevangenen.

een tooneel- en zangfeest en dit ten voor- 't Was een lief feestje, want koren en liederen werden door de leerlingen opperbest vertolkt. De zedenschetsen **Blinde Stella** en **Het groot Lot** liepen opperbest van stapel, en oogstten bij het talrijk opgekomen publiek veel bijval in. Als wij er bijvoegen dat het feestje ingericht was voor een loffaar, edelmoedig werk, dan kunnen wij niet anders dan de inrichtsters dank zeggen en bijzonderlijk de juffrouwen Van de Walle en Maes.

Mijnheer Désiré Van Hoecke, weduwnaar van Mevrouw Coralie Verscheure,
M. en Mevr. Gustaaf Van Hoecke-Van Hamme enkinderen,
M. en Mevr. Stanislas Van Hoecke-Hertoghe en kind,
M. Karel Van Hoecke-Buyle en kind,
M. en Mevr. Adolf Bruggeman-Van Hoecke en kind,
M. en Mevr. Erasmus Englessis-Van Hoecke en kind,
M. en Mevr. Jan Georgalas-Van Hoecke en zoon,
De Familie Verscheure,
De Familie Van Hoecke,

melden U met diepe droefheid het overlijden van den heer

Jan VERSCHEURE

geboren te Gent den 11 April 1841 en aldaar overleden den 14 December 1915, voorzien van de Rechten Onzer Moeder de Heilige Kerk.

De uitvaart, gevolgd door de teraardebestelling heeft Woensdag plaats gehad.

Ferrerlaan, 278, Gent.

Voor de krijgsgevangenen

BAGATTENSTRAAT, 6bis, GENT.

Besten dank voor de volgende milde giften :

Café Hulstcamp, 40 fr. — Gewone bezoekers van het Koffiehuis, 30 fr. (6kantienen). — Les amis du nouveau Café de l'Ecole Normale, 15e storting, 100 fr. (Totaal der stortingen : 1000 fr.). — Café Nederlandsch Wapen, St-Baafsplaats, 10 fr. — Vrienden uit den Café Den Turc, 5 fr. — Vier whistkaarteds Café Den Turc, Botermarkt, 5 fr. (1 k.) — Don de la Société anonyme Volksbelang, 255,64 fr. — M. et Mme Adrien de Kerchove d'Ousselghem, 100 fr. — Mej. Hélène Van Audenhove, 5 écharpes. — Mej. Irène Van Audenhove, 5 écharpes. — Mod. Aug. Clément, 36 paar kousen, 3 écharpes. — M. Ch. De Praet, Oudburg, 12 onderbroeken. — Mad. de Kemmeter, 2 onderbroeken, 2 paar kousen. — Anonyme, 3 onderlijven, 2 onderbroeken. — Anonyme, 6 paar kousen, 1 passe-montagne, 20 écharpes. — Toezichters en markeerders van de Darse 2, Gent, 5 fr. (1 k.) — De werklieden van het Onderstand werk der stad Gent, 15 fr. — M. Stoppeleers, 5 fr. — M. Eug. De Porre, 5 fr. — M. L. Delacroix, 5 fr — M. Eug. Braet, 5 fr. — M. M. Braecke, 5 fr. — M. Aug. Toeffaert, 5 fr. — M. Martin Braun, 5 fr. — Versement hebdomadaire du personnel du Comité de Secours aux Chômeurs, 10,55 fr. — Trone de l'œuvre, 11,70 fr. — Personnel van het Centraal Gevang van Gent, 5 fr. — Anonyme, 15 fr. — Groupe fonctionnaire des employés des chemins de fer vicinaux, quai des Moines, 15 fr. — M. Jean Beyls, 500 sigaren. — M. J. Maertens, linoleum.

Cinéma VOORUIT

De Cinemavertooningen in de Bovenzaal, de Maandag en Donderdag beginnen om 7 ure.

De Cinemavertooningen in de Benedenzaal, beginnen alle dagen — dus ook de Zondag — om 6 1/2 ure.

---

* * * * * * * * * * ✲ * * * * * * * * * *

Volksschouwburg : Feestlokaal «Veerult»

St-Pietersnieuwstraat

—o—

OP ZONDAG 19 DECEMBER

Variété-Vertooning

onder leiding van H. Bento,
ten voordeele van het Comiteit van Hulp aan Belgische Krijgsgevangenen in in Duitschland.

—o—

PROGRAMMA :

Eerste deel

1. **Entrée des Gladiateurs**, door orkest.
2. **Ouverture de Concert**, door orkest.
3. 'Varny, athleet-evenwichter.
4. **Les Frères Anderson**, bambou-werkers.
5. **Mariette Willy**, diseuse : a) Lettre valsée, b) La question des nez, c) Oh ! Hewitg es so lanc !
6. **Trouvé**, équilibrist.
7. **Merano**, tyroler : a) Le Vieux Tyrolien, b) Chant Matinal, c) De Koning van Tyrol.
8. **Marde-Trio**, acrobaten-voltigeurs.
9. **La Lucianna** zangeres : a) Moeder en kind, b) Aux Etoiles, c) In de Duinen.
10. **DE ROZEN**, cinémafilm.

Tweede deel

1. **Fran Luna**, door orkest.
2. **Oscario**, antipodist.
3. **Clown-Acke**, imitateur.
4. **De Theo's**, ladder-acrobaten.
5. **Mej. Irène Martens**, zangeres : a) Van U b) Ninon, c) La Veuve Joyeuse.
6. **De Frescati's**, hand-acrobaten.
7. **Isidoor Van Daele**, komiekzanger : a) Solo voor Piston, b) Balaventuren, c) Mooit Kwaad.
9. **OOGENBLIKKELIJKE VOORTPLANTING**, cinémafilm.
10. **Goeden avond**, door orkest.

Deuren open om 6 1/2 — Begin om 7 1/2 u.

Voorrijen, 1 fr. ; Achterrijen, 0,75 fr. ; Eerste Galerij, 0,50 fr. ; Balcon, 0,50 fr. ; Tweede Galerij, 0,30 fr. ; Derde Galerij, 0,25.

Kaarten zijn te bekomen alle dagen in het Feestlokaal, van 11 tot 14 ure 's namid.

* * * * * * * * * ✲ * * * * * * * * *

Burgerstand van Gent

Geboorten van 13-12-15 : Marie Saccasyn, Fabriekplaats, 56.

Overlijdens van 13-12-15 : Bertha Vandenbossche, 1 j., Duifstraat, 1. — Albert Rombaut, 3 m., Meulestedesteenweg, 78. — Marcel De Neve, 2 j., Veerstraat.

Van 14-12-15: Louise Steyaert, 3 m. Peterseliestraat, 40. — Jan Verscheure, schilder, 74 j., Ferrerlaan, 278. — Marie De Bruycker, z. b., 41 j., Scheldelaan, 89.

Partijberichten

DONDERDAG

HARMONIE VOORUIT. — Om 6 ure, solfège voor beginnelingen ; om 8 ure, repetitie voor tamboers en clairons

MARXKRING. — Donderdag Om 8 1/2 uren repetitie voor de solisten met *Jef Vander Meulen;* om 9 1/2 uren algemeene repetitie voor « Zigeuners » en « Heksennacht » met *Jef Vander Meulen.*

VRIJDAG

HARMONIE VOORUIT. — Om 6 ure, instrumentale solfegeles ; om 8 ure, algemeene repetitie.

FANFARE « De Volksvrienden ». — Om 6 ure, solfegeles ; om 7 1/2 ure, repetitie der clairons ; om 8 ure, repetitie der muzikanten voor onze feestelijkheden.

NELLIE'SKRING. — Om 7 ure 's avonds, repetitie.

Feesten en Vermakelijkheden

NEDERLANDSCHE SCHOUWBURG. (Kunstleider : A. Van den Heuvel). — Donderdag, 16 December, om 8 uur, tweede heropvoering van «Groote Stadslucht».

Zaterdag, 18 December, liefdadigheidsvertooning ingericht door de Pensioenkas van den «Boekdrukkersbond» ten voordeele harer leden. Men voert op : «Bietje» en «Prima-Donna».

Zondag, 19 December, om 7 uur, «Langs Doornenweg», van F. Philippi, voorafgegaan door «Bietje», van M. Sabbe.

Zaterdag, 25 December (eerste Kerstdag), «Vrede op Aarde», van Gerhardt Hauptmann.

On CHERCHE jeune employé au courant des calculs de factures. Calculant avec certitude. Ecrire avec références sur occupations antérieures et prétentions : A. R., Bureau Journal. (254

GEVONDEN

het wonderbare lichaamsversterkend en bloed verkloekend voedsel!

VERGAELEN'S
VOEDINGSBLOEM
is een zangenaam en kloek voedsel voor kinderen.
VERGAELEN'S
VOEDINGSBLOEM
is een verkloekend voedsel voor ouderlingen.
VERGAELEN'S
VOEDINGSBLOEM
is een redmiddel voor zwakke magen.
EEN SOEPLEPEL
VOEDINGSBLOEM
in eene halve pint melk staat gelijk met een kilo vleesch.
Staal gratis te bekomen in de APOTHEEK

1/4 kilo 1 fr.	J. VERGAELEN 51 Veldstraat GENT 51	1/2 kilo 1.75 fr.

VERLOREN, een pasport. Terug te brengen Graslei, 5, Gent 253

HEER (VLUCHTELING) verlangt kameraad om te reizen als deelgenoot in een zeer winstgevenden handel, met klein kapitaal. Schrijven bureel blad Vooruit onder de letters C. G. D P. 2..

AANGEKOMEN 27, Dokplaats, Gent Beste harde wasscherszeep in zakken van 50 kilos Voordeelige poederzeep in pakjes voor winkeliers en grootverkoopers Zachte vaste bruine en groene zeep in vaatjes — Beste kwaliteit. Goed gewicht. (8693

De echte Noorweegsche
LEVERTRAAN
is te bekomen in de
APOTHEEK-DROGERIJ
J. VERGAELEN 51, Veldstraat GENT

HARINGH : NDEL
Voor droogen en pekelharing, Rolmops, gerookte Makreel, Aberdaan, Stokvisch, Schelvisch, Sardijnen, enz. wend U tot het
Hulphuis der HARINGROOKERIJ
Octaaf VANDEN BOSCH
GENT, 46, Oudburg, 46, GENT
Voordeelige prijzen. — Goede kwaliteiten.

AAN DE VROUWEN
Door Dr de Securitania 15, rue des Croisades, Brussel, wordt kosteloos met prospectus verzonden der remedie van Dr Thomson die altijd eenen zekeren en gevaartoozen uitslag geeft in alle gevallen van wegblijven der maandstonden en
VERWACHTING
Verzoeking tegen de nabootsers : brochuur der nieuwste en zekerste voorbehoedmiddelen en raadgeving voor man en vrouw.
Depot voor ent : Demoor, Burgstraat, 88,

Verkoop alleenlijk per 5kg kilos
KAAS-KOFFIE-CHOCOLADE
LEON BEGAERT
Vaartstraat, 13-15-17, Gent (Dock)

VROEGBROUK Diploma van 1e klas in Frankrijk en in België. — Gewezen Adsistent-Arts. — Nieuwe methode gewaarborgd vrij van alle gevaar. Matige prijzen. 14, MANTELAARSPLAATS, 14, beneden de BRUSSEL 91)

GEHEIME ZIEKTEN
Genezing door bijzondere behandeling door specialist.
Raadpl. : Zon-, dins-, Vrijdagen van 9 tot 12 u
GENT, 54, Savaanstraat, 54, GENT

ACETYLEENGAS LAMPEN
VOOR
WOONHUIZEN en WERKPLAATSEN
KOOLSTOF (Carbure)
in 't groot en in 't klein
EDUARD ROUVROY
(electricien)
Electriek bouwkundige
GENT, Catalognestraat, 7
(GELFORT)
Electrieke installaties ADV.

Altijd in magazijn 25 000 pakken
CHOCOLAAD
alsook 1000 doozen crême van alle merken en der beste kwaliteit.
DUC, VERVAET, CESAR, BENSDORP
Huis Pieter VERVAET
Dampoortstraat, 20, GENT
Hulphuis : Steendam, 46
Alle soorten van Confiserië, alsook Koffie, Bougiën, Confituren, Beschuit
Laagste prijzen der stad.

* * * * * * * * * \

DE VREDES-INTERPELLATIE IN DEN DUITSCHEN RIJKSDAG

op Donderdag den 9 December 1915 door de sociaal-demokratische afgevaardigden en het antwoord van den Duitschen Rijkskanselier.

(Woordelijke vertaling.)

Aan de dagorde is de volgende interpellatie Albrecht (soc.) en p. g.

« Is de heer Rijkskanselier bereid, mededeeling daarover te doen, onder welke voorwaarden hij geneigd is in vredesonderhandelingen te treden? »

Nadat de rijkskanselier zich tot onmiddellijke beantwoording bereid verklaard heeft, krijgt het woord tot ontwikkeling der gronden de

afgevaardigde Scheidemann (soc.)

Redevoering van den socialist Scheidemann

Sedert meer als 16 maanden zijn wij getuigen van een oorlog, zooals de wereld ze nooit beleefde en hopentlijk nooit meer beleven zal. Wat over heidhaitige strijd in deze 16 maanden kan worden bericht, staat zonder voorbeeld in de geschiedenis.

Maar van dag tot dag is ook de bloedzee gestegen, is het getal van menschenoffers gestegen; is de smart, is de nood in alle landen de aan dezen vreeselijken oorlog deelnemen, grooter geworden.

Is het dan te verwonderen, wanneer uit alle landen de vraag komt: Hoe lang nog?

Ik spreek het na rijpelijke overweging open uit: Alle volken zouden blijde zijn als aan den oorlog ten spoedigste een einde gemaakt konde worden.

Men zou aan de menschheid moeten wanhopen als het anders zou zijn. Het begrip is reeds ontzettend, dat er een volk zou zijn dat een voortzetting van deze menschenmoordende worsteling wenscht. Er is voor mij geen twijfel: alle volken wenschen den vrede. Maar – ik wil het woord van Lord Countrey gebruiken — de verantwoordelijke staatsmannen weten nog niet hoe ze uit dien blinden steeg zullen geraken. Voor ons socialisten is het van zelf verstaanbaar dat wij altijd en altijd onze stem voor den vrede verheffen. Wij zouden anders ophouden te zijn: de partij voor den Volkeren-Vrede. (Zeer waar, bij de sociaal-demokraten.)

Wij allen die deelnemers zijn aan deze ongehoorde gebeurtenissen in de geschiedenis der menschheid, moeten ons de groote verantwoordelijkheid bewust zijn, die *op* ons rust. Ik voel deze zware last. Ik weet dat een verkeerd begrepen woord noodlottig kan worden, dat het 't tegendeel doet gebeuren van wat het bedoeld heeft wat gebeuren moet.

De vrees voor verkeerde opvattingen echter geeft velen aanleiding tot overdreven terughouding. (Zeer waar! bij de S. d.)

Ik ken talrijke zonder twijfel dappere mannen, die slechts daarom niet van vrede spreken omdat ze vreezen dat zulks als een teeken van zwakheid zal aanzien worden. Zelfs in de kringen der socialistische partijen stoort men zich aan de formule «teeken van zwakte». Ik wil het zelf uitspreken opdat gij het mij niet verwijten zult in de meening dat ik het niet geweten had.

Ik wil een voorbeeld uit den laatsten tijd aanvoeren. De chef van het departement van Onderwijs in Engeland, de socialist Arthur Henderson, een vroegere metaalbewerker, verklaarde nog einde November aan de Zweedsche professor Baelstrom: «de tijd is nog niet gekomen over vrede te spreken of daarvoor te propagandeeren; hij wilde niet naar diegenen luisteren die eischen, dat de Engelsche regeering optreedt en hare vredesvoorwaarden moet formuleeren; «want het spreken over vrede wordt van den anderen kant als teeken van zwakte opgevat». Daarmede reken ook ik, maar desniettegenstaande spreek ik van vrede.

Den 4 Augustus 1914 stond ons volk als één man bereid tot verdediging van het vaderland.

Toen de verklaring van mijne fraktie aan U voorgelezen werd, werd het Huis door stormachtige bijval vervuld. In die verklaring stond: «voor ons volk en zijne vrijheidstoekomst staat bij eene overwinning van het russische despotisme, dat zich met het bloed van de besten uit zijn eigen volk bevlekt heeft, veel, misschien alles op het spel. Het gaat er om dit gevaar af te weren, de beschaving en onafhankelijkheid van ons eigen land zeker te stellen. Daar maken wij waar wat wij altijd gezegd hebben: «wij laten in de ure des egvaars ons eigen vaderland niet in den steek.»

Verder zeggen wij: «Wij eischen, dat zoodra het doel van die zekerstelling bereikt is en de tegenstanders tot vrede geneigd zijn, aan den oorlog een eind gemaakt worde door een vrede die de vriendschap met de naburige volken mogelijk maakt.»

Dat was onze bekentenis bij den plicht tot landsverdediging en de zuivere uitlegging van onze stelling tegenover het oorlogsdoel. Bij deze bekentenis blijven wij hede nnog. — **Het doel van de zekerstelling tegen een vijandelijken inval is bereikt.**

Een blik op de oorlogskaart toont ons: onze troepen staan in België, in Frankrijk, in Rusland, in Servië. Gelooven de tegenstanders werkelijk dat zij den oorlog nog in onze landdouwen kunnen brengen? Gelooven zij het nog, nadat alle hunne met de grootste kracht ondernomen vóórstooten tegen de stalen muren die ons land beschermen, mislukt zijn? Het handelt zich nu slechts nog om de vraag of de tegenstanders tot vrede geneigd zijn. (Zeer juist! bij de S. D.) Ik ken de theorie waarnaar de overwonnene de vrede moet aanbieden. Zij veronderstelt dat de eene partij zich werkelijk voor overwonnen verklaart. Dat is misschien nog mogelijk in eenen oorlog tusschen kleinere en middelbare staten, maar bij een geheel Europa opwoelende coalitie-oorlog, zooals wij hem nu beleven, is dat buitengesloten. — Van vrede kan en moet het eerst diegene spreken, wiens militaire toestand en economische sterkte hem toestaan, ook iedere vrkeerde opvatting van zijn bereidwilligheid als teeken van zwakte, met rustig krachtbewustzijn op te nemen. Daarom kunnen wij en daarom moeten wij van vrede spreken (Zeer juist! bij de S. D.) De wilde verpletterings- en verdeelingsplannen uit de vijandelijke landen hebben wij niet vergeten.

Als eerlijke lieden moeten wij echter bekennen dat ook bij ons te lande veroveringsplannen verzonnen geworden zijn, aan wiens verwerkelijking geen politiek rijpe mensch in het Rijk denken kon en welker openbare bespreking, als ze mogelijk geweest ware, ook getoond had dat het duitsche volk er niet van weten wil.

Mijne partij heeft tegen deze veroveringsplannen dadelijk geprotesteerd. In het buitenland heeft men er gebruik van gemaakt om altijd opnieuw de voortzetting van den oorlog als absoluut noodzakelijk te bewijzen.

Annexatie van vreemd gebied is in strijd met het zelfbestemmingsrecht van de volken. Wie wil overigens ernstig bestrijden, dat door zulke annexaties de innerlijke eenheid en kracht van den duitschen nationaal staat slechts verzwakt kan worden. (Zeer waar! bij de S. D.) Onze politieke betrekkingen met het buitenland zouden daardoor voortdurend zware schade lijden, een altijddurend krijgsgevaar en altijd drukkender wordende militaire lasten, zouden de absoluut zekere gevolgen zijn.

Evenzoo scherp als deze annexatie-plannen wijzen wij ook de tegen het Duitsche Rijk en zijne bondgenooten gerichte veroveringsplannen van de vijandelijke regeeringen, af. Tot in de laatste tijd is door staatsmannen van vijandelijke regeeringen gezegd geworden, van vrede met ons kon geen sprake zijn, vóór het pruissisch militarisme vernietigd en Elsas-Lotharingen aan Frankrijk teruggegeven is. Onze tegenstanders verstaan onder *Militarisme* dat ze verpletteren willen, iets anders als wij. Zij willen onze legers, waarin onze zonen en broeders staan, vernietigen. — Wat wij, socialisten, als militarisme bestrijden, is een zaak die binnen onze eigen landgrenzen uit te maken is, zoo als over het fransche militarisme en het engelsche marinisme over de Vogezen en over het Kanaal te besluiten zal zijn.

De gedachte van eene teruggave van **Elsas-Lotharingen aan Frankrijk**, gelijk in welken vorm ze bedoeld zou worden, wijzen wij af.

Ik verzoek mij geen verwijt te maken, als ik slechts weinig spreek van de vele onplezierige uitlatingen in Frankrijk, Engeland en Rusland. Ik weet dat de engelsche ministerpresident nog in de laatste tijd weer tot zijn oude program van de vernietiging van het duitsche militarismo gekomen is. —

Ik weet dat de fransche ministerpresident laatst het gelijke doeleinde en nog andere voorgesteld heeft. Maar wat is in dezen oorlog al niet van alles gepraat. Ik spreek voor een spoedige vrede en spreek derhalve slechts van zulke uitingen, waaruit evenzoo het verlangen naar vrede klinkt. Hoe mijn vriend Ramsay Mac Donald in Engeland voor de vrede moeite doet, moet u bekend zijn. In het Lagerhuis sprak Trevelyan voor de vrede, in het Hoogerhuis zocht Lord Ribbesdale naar een middenweg. Lord Loreburn sprak in het Hoogerhuis den 8 november over de voor Engeland weinig gunstige militaire toestand en vervolgde:

« de toestand is in de geheele geschiedenis zonder voorbeeld. Iedere groote natie gelooft dat de oorlog haar opgedrongen werd. — Alle gelooven dat zij gelijk hebben en slechts vol te houden hebben om te overwinnen. — Wanneer de oorlog eindeloos voortgaat, zoo zullen revoluties en anarchie volgen... Die menschen moeten al zonderling saamgesteld zijn, die niet iedere eervolle gelegenheid zouden te baat nemen om eene uitputtings-oorlog te verhinderen, die het schrikkelijkste ongeluk zoude zijn dat de menschheid treffen kon.»

Lord Courtney zegde dat de roemrijke hartstocht voor nationale onafhankelijkheid verzoend moest worden met de mogelijkheid van internationale vriendschappelijkheid, zal de beschaving bestean blijven.

Duitschland gelooft evenzoo eerlijk als Engeland dat wat het zegt. Uit dien blindloopende steeg moet er een uitweg zijn. Opentlijk erkent heeft deze leeraar in het volkenrecht, dat het 't oogenblik en begrijpelijk is, in het openbaar van vredes-onderhandelingen te spreken. Wij socialisten hebben dat reeds sedert maanden gedaan (Zeer waar! bij de S. D.) In de Italiaansche kamer, verlangde de socialist Trevers eene vrede, die niet de uiterste uitputting der Staten zoude beduiden, een vrede zonder annexaties. Dat zeide hij de italiaansche regeering in haar gezicht, die de misdadigste van alle ooit gevoerde annexatie-oorlogen eerst begonnen heeft, nadat de verschrikkelijkheid van den wereldoorlog reeds vele maanden lang de heele wereld met ontzetting vervuld had (zeer juist! bij de S. D.) Ook uit diens rede klonk: wij willen den vrede. In een fransche veldpostbrief stond te lezen: Al de mannen die den oorlog tesaam riepen, hebben slechts dien eenen wensch, dat zoo iets nooit meer gebeuren moge en dat het hunne zonen bespaard moge blijven die verschrikkingen komen te leeren en slechts daarom willen zij niettegenstaande zij het moede zijn tot het einde uithouden.

De heele wereld verlangt naar Vrede (levendige toestemming bij de S. D.), maar men moet er niet over spreken, omdat het een teeken van zwakte zijn zou. Zooals ook anderen, was ook Lord Courtrey verstandig genoeg ook aan dit praatje niet te storen. Helaas, zijn er bij ons ook politiekers geweest die de rede van Lord Courtrey met wild krijgsgeschreeuw beantwoord hebben. Dat zijn de oorlogs-weestaards die men in alle landen aantreft. De oorlogs-geestdrift van die schrift- en mond-helden groeit naarmate zij niet meer voor soldaat geschikt zijn. Lord Courtrey's rede is evenmin een teeken van zwakte, als dat het dwaas ware in het buitenland mijne rede evenzoo op te nemen. Wat ik hier voor de vrede zeide, heb ik reeds vóór een jaar in groote meetings openlijk uitgesproken. En vele duizenden gaven mij gelijk, toen ik mij tegen de annexatiezwetsers keerde. Ik sprak daar niet mijne persoonlijke meening alleen uit, maar de meening van de gansche partij (levendige toestemming bij de S. D.).

Ik weet dat men in Engeland en Frankrijk voortdurend wijst op de zoogenaamde bevoorstaande instorting van Duitschland. Tot vervelens toe wordt daar uitgelegd, dat wij spoedig geen menschenmateriaal meer zullen hebben en dat gebrek aan ammunitie zoowel als aan levensmiddelen ons spoedig op de knieën zal werpen. Het eene is zoo onwaar als het andere. Dat het overigens in de moderne oorlog niet alleen op het getal manschappen aankomt is toch wel duidelijk genoeg door Hindenburg aan de russische stoom-pletmolen gedemonstreerd.

De oorlog heeft in alle europeesche landen ook in de neutrale, slechte gevolgen veroorzaakt.

EUROPA RICHT ZICH ZELVE SYSTEMATIEK TEN GRONDE

en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika maken glanzende zaken; dat men zulks eindelijk ook in Engeland en Frankrijk wilde inzien.

Hoe men zich daàr op de gedachte ontzetten kan, dat de toestanden bij hen beter zijn dan bij ons, is werkelijk onbegrijpelijk.

De senateur Humbert, een specialist in militaire dingen, schrijft heel openhartig dat Frankrijk tengevolge der laatste lichtingen zijne uitputting aan militaire kracht tegemoet gaat, en hij maalt dan ook in de duisterste kleuren de ecomische gevolgen dezer maatregelen. De uitleggingen van dozen aangezienen Franschman zijn een schokkenden noodroep over de toestanden van zijn land.

Hoe staat het dan met de **uithongering van ons volk**? Dit plan van de engelsche oorlogsvoering heeft schipbreuk geleden, omdat het dat wel moest: Zeker, wij hebben aan dit en gene gebrek; wij hebben ons aan veel wennen moeten en zullen ons, zooals aan de broodkaart, nog wel aan vleesch-, vet- en boterkaarten wennen moeten, wier invoering onze partij zelve voorgesteld heeft. Wij hebben voor korten tijd weer 20 en meer millioenen levende varkens geteld; wij hebben 55 millioen centenaars aardappelen geoogst. Tot voeding van ons volk behoeven wij circa 15 millioen; wij hebben derhalve voor beestenvoeder en industrieele doeleinden bijna driekwart van de gezamenlijke oogst ter vervoeging. — Neen, uitgehongerd kan ons volk niet worden. (Roepen: Zeer wel!)

Nadat wij ook nog de Donau-weg open hebben, zouden onze tegenstanders toch eindelijk moeten inzien, dat hunne speculatie gemankeerd is. Indien er uitingen van ontevredenheid zijn geweest, die in het buitenland phantastisch overdreven zijn, was dat slechts omdat er niet snel genoeg werkzame maatregelen waren genomen om gewetenlooze voortbrengers en speculanten hun wockerhandwerk te stuiten. Hoe minder doeltreffend menige ambtelijke maatregel was, des te grootscher werd ze ambtelijk in de pers uitgebazuind. Het zou wonderbaar geweest zijn als men in het buitenland daaruit niet afgeleid hadde, dat wij met onze levensmiddelen ten einde waren.

De kwestie van onze volksvoeding in den oorlog is eene kwestie van organisatie en vastheslotenheid zonder aanzien des persoons. Wee de regeering, die hierin voortdurend zondigde, zij zou voor den toorn des volks niet standhouden kunnen. (Levendige toestemming bij de S. D.)

De hoop van onze tegenstanders op onze economische inzakking is ongegrond, evenzoo die op onze militaire instuiking. Het is zelfs misdadig als door staatslieden en politiciens der tegen ons krijgvoerende landen, aan hunne volken steeds voorgegoocheld wordt, dat de militaire toestand zich nog geheel ten onzen ongunste kan veranderen.

Maar wat ze ook praten mogen, aan vaststaande daadzaken vermogen zij niets te veranderen, en met deze feiten zijn wij het die nu van vrede spreken kunnen en derhalve ook van vrede spreken **moeten**. Is er één mensch in het land die niet blijde zou zijn, als wij aan die vreeselijke worsteling een einde konden maken? Neen! (Zeer waar! bij de S. D.) Niet slechts de arbeiders, ook de industreelen, de kooplieden en kleine boeren wenschen een vrede die onze economische ontwikkeling en politieke onafhankelijkheid verzekert.

En verlangen niet ook de moeders, vrouwen en kinderen van de vijandelijke soldaten evenzoo vurig het einde van die woedende worsteling, evenals de onze?

Ken de pers in de oorlogvoerende landen vrij over de oorlogsdoeleinden en de wil tot vrede schrijven, met de kracht van een element zou in alle landen de wil naar vrede tot doorbroking komen. (Zeer juist! bij de S. D.) Natuurlijk verlangen wij, sociaaldemokraten, ook in deze daging weder de opheffing van den belegeringstoestand en van de censuur.

In opdracht van onze **duitsch-oostenrijksche broederpartij** heb ik te verklaren, dat zij volkomen met ons eenig is in den plicht tot landsverdediging zoowel als in den wil tot vrede.

Onze vrienden kunnen dat niet uitspreken, daar hun rijksraad niet te saamgeroepen wordt. (Roepen: Hoort! Hoort!)

Hoe hooger een volk in beschaving staat, des te grooter zal het verlangen zijn, zijne geheele kracht aan beschavingsarbeid te kunnen wijden. Wie eene regeering, die ons werelddeel weder tot vrede tracht te brengen, daaraan zou hinderen, zou eene misdaad aan de gansche menschheid begaan. Wij, socialisten in alle landen, hebben de imperialistische politiek der europeesche groot-staten steeds bestreden, omdat wij wisten dat die het gevaar van eene vreeselijke katastrophe in zich-droeg. Tot aan den dag vóór het uitbreken van den oorleg, hebben wij met alle krachten tegen den oorleg gewerkt. Wij en onze partijgenooten in de andere landen, waren te zwak om dezelve verhinderen te kunnen. Toen dan de oorlog over ons uitbrak, was het natuurlijk dat wij ons land, zijne onafhankelijkheid en zijne kultuur te beschermen hadden. Ik behoef slechts aan Oost-Puisen te herinneren om te bewijzen hoe groot het Russisch gevaar is geweest.

Maar direkte gevaren bedreigen onze grenzen nu niet meer.

En dus is het onze plicht de vraag aan den Rijkskanselier te richten, of hij niet eenige mededeeling kan doen over

DE VOORWAARDEN

waarop hij bereid is in vredes-onderhandelingen te treden. De Rijkskanselier weet, dat het duitsche volk eensgezind en saamgesloten in den strijd gegaan is, om huis en haard te verdedigen. Hij kan echter ook daarover niet in 't onzekere zijn, dat het volk den oorlog geen dag langer voeren wil als bepaald noodig is, om het doel te verzekeren. **Voor ons land en zijne onafhankelijkheid offerde ons volk alles op; tot bereiking van kapitalistische eigenbelangen wil het volk niet het leven van ook maar één enkele onzer soldaten op het spel gezet zien.** (Levendige toestemming bij de S.-D.)

« Ons drijft geen veroveringsbegeerte, ons bezielt de onbuigzame wil de plaats te bewaren, waarop God ons gesteld heeft, voor ons en alle komende geslachten. »

Deze woorden uit de troonrede van 4 Augustus 1914 moeten op geen plaats vergeten worden, voornamelijk daàr, waar de verantwoording het zwaarst weegt. Wanneer zich voor de rijksregeering de mogelijkheid biedt, een vrede te sluiten, die aan het duitsche volk de politieke onafhankelijkheid, de integrieit van het Rijk en de vrijheid tot ontwikkeling verzekert, dat zij dan zulk een vrede sluite. Wanneer zij de megelijkheid heeft, op grond van deze voorwaarden in vredes-onderhandelingen te treden dan moet zij het doen in het belang van de menschelijke beschaving.

Wij zullen dan te samen staan en onze gansche kracht opbieden om diegenen binnen de perken te wijzen, die misschien zulk een vrede niet zouden willen. (Toestemming bij de S. D.)

Toen millioenen van ons bij begin van den oorlog vastbesloten onder de vanen ijlden, deden zij het niet met het doel de wereld aan den duitschen wil te onderwerpen, maar om te verhinderen dat de wil, de eenheid, de statelijke stelling van het eigen volk door eene geweldige, vijandige coalitie zou verbroken en verpletterd worden.

Een vredelievend en bezonnen volk als het duitsche mag in oogenblikken van uiterste opwinding zich door den toorn overmannen laten, maar het zwelgt niet in wraak- en vernietigings-gedachten. Het zoekt zijne vrije plaats in de wereld nevens de anderen, **niet boven de anderen.**

Ik heb openhartig gesproken en kan openhartig zeggen dat wij de vrede willen, wijl het duitsche volk sterk genoeg en vast besloten is ook verder huis en haard te beschutten, als de tegenstanders de vrede niet willen. De Rijkskanselier weet, dat de geheele wereld zijn antwoord op onze vraag met ademlooze spanning verwacht.

Ik hoop dat hij het verlossende woord vinden en zijne bereidwilligheid tot vredesonderhandelingen uitspreken zal.

Deze onze zitting kan van gewicht in de **wereldgeschiedenis** worden.

Van den Rijkskanselier hangt in dit uur oneindig veel af. De heele wereld zal zich op de zijde scharen van hem die de hand tot vrede biedt. (Levendige toestemming bij de S. D.) Wee diegenen, die ze afwijzen. Hunne eigen volken zullen hun rekenschap vorderen. Vloekbeladen zouden die in de geschiedens voortleven, die de vredehand terugwijzen om den vreeselijken oorlog tot de volkomen verbloeding van Europa voort te voeren.

Ik uit ten slotte den wensch, dat de oneindige roem, om de eerste bepaalde schrede gedaan te hebben tot het eindigen van den verschrikkelijken oorleg, aan ons land zal te beurt vallen. (Stormachtige bijvalsbetuigingen.)

* * *

Antwoord van den Rijkskanselier von Bethmann-Hollweg

De sociaaldemocratische interpellatie heeft in het vijandelijk buitenland, en niet zonder redenen, veel opzien verwekt, een opzien dat in de meeste landen van bevredigenden aard was

In de vraag naar de vredevoorwaarden wil men hier en daar een teeken zien van het afnemen der duitsche krachten, een teeken van het beginnend afnemen der eensgezindheid onder de duitsche bevolking. (Zeer juist! rechts.)

Niettemin geloof en hoop ik, dat de zooeven gehoorde uiteenzetting der interpellatie in den grond van aard zal zijn om de in het buitenland verwekte bevrediging te vernietigen, in plaats van ze verder aan te wakkeren. (Zeer juist! Bijval.)

Gewis wenschen de interpellanten ernstig dat er zoo spoedig mogelijk een begin van vredesonderhandelingen kome, maar tusschen de zinnen van den vorigen spreker scheen het mij dat hij zich daarom bezorgd maakte, dat wij de mogelijkheid van een eervollen vrede uit den weg kunnen gaan, dat wij de redelijke vredevoorstellen, die ons zouden gedaan worden, kunnen van de hand wijzen, terwijl wij alle veroverde landen vathouden en nog meer andere er bij veroveren. Van mijn kant moet ik erkennen dat er op de kwestie, spoedig een einde te maken aan den oorleg, op de kwestie van te zeggen wat de duitsche regeering over den vrede denkt, natuurlijk wordt geantwoord door het verloop van den oorlog zelf. (Luistert! Luistert!)

Wij hebben ongehoorde uitslagen bekomen. Wij hebben onze vijanden de eene hoop na de andere weggenomen. Met eene uiterste taaiheid hebben zij zich, ontgoocheld door het verlies van de eene hoop, aan de andere vastgeklampt. Zoolang de hoop op de medewerking van Bulgarië voor hun bestead, zoolang Turkije vocht zonder in gemeenschap te staan met de beide keizerrijken, konden wij er niet op rekenen dat zij ook de hoop zouden opgeven van op die eene of andere wijze de verliezen te herstellen, die hen door de wapens veroorzaakt waren. Maar toen de gemeenschap der legers met Bulgarië een voltrokken feit was geworden, toen de groote uitslagen tegen Servië waren bewerkt, toen de weg naar het land onzer turksche bondgenooten was vrij gemaakt, waardoor een groot gevaar, ontstond voor de zwakste plaatsen van het engelsch wereldrijk — moest toen de blik onze vijanden zich meer en meer opdringende bekentenis niet afgelegd worden, dat de partij voor hen verloren was? (Levendige bijtreding.) En moest dan niet bij menigeen onder ons, die ziet dat de oorleg niet ten onzen nadeele kan afloopen, het gedacht opkomen aan de vraag: Waarom moeten er nog meer offers gebracht worden!... Waarom doet de duitsche regeering geene vredevoorstellen!

In feite is geen enkele onzer vijanden met vredevoorstellen bij ons komen aankloppen. Daarentegen, zooals ik reeds gezegd heb, hebben onze vijanden er hun belang in gezien ons op eene valsche manier te beticht-en van voor den dag te zijn gekomen met vredevoorstellen. Deze twee dingen hebben dezelfde oorzaak: eene nooit gekende zelfshegoocheling, die wij nog erger zouden doen worden als wij met vredevoorstellen voor den dag zouden komen, in plaats dat men er medo tot ons zou komen. (Zeer juist!)

Als ik hier zou komen te spreken over eigen vredevoorwaarden, zou ik toch eerst de vredevoorwaarden van den vijand moeten onderzoeken. (Levendige bijtreding.)

Onze vijanden hebben zich in den eersten roes der verwachtingen, die zij in het begin op den «gemakkelijk» te voeren oorlog, meenden te mogen koesteren, de buitensporigste doeleinden voor oogen getooverd en zelfs gesproken over de volledige vermorzeling van Duitschland. In Engeland wilde men desnoods twintig jaren lang oorlog voeren om dit doel te bereiken. Over een zoo langen duur van den oorlog is men daar intusschen wat bezorgd geworden. (Vroolijkheid.) Maar het einddoel is trots al de uitslagen van den tusschentijd hetzelfde gebleven! Ik verwijs hier naar de onlangs in de veelgelezen *National Review* opgesomde oorlogsdoeleinden, en al hetzelfde vindt men nog, op eenige uitzonderingen na, in al de bladen der engelsche pers. De *Statesman*, een als gematigd gekend blad, somt onder de vredevoorwaarden op, de teruggave aan Frankrijk van Elzas-Lotharingen, de vernietiging van het zoogenaamd pruisisch militarisme, de verdrijving der Turken uit Europa, de herstelling van het zoogenaamd Groot-Servië met aanhechting van Bosnië.

De vroegere minister Masterman verlangt zelfs dat wij met den linker Rijnoever geheel ons duitsch koloniaal gebied afstaan en de Labour Leader meent dat de engelsche regeering, door het stellen dezer eischen, haren voelarm eens heeft willen uitstrekken. (Vroolijkheid.) Maar daarmede is alles nog gebleven zooals het was, en **Duitschland moet verpletterd worden.** En zoo klinkt het juist ook in de fransche pers! Nog steeds eischt men daar Elzas-Lotharingen terug. De heer Hannotaux zelf heeft nog zeer kort geleden in den Figaro, in strijd met de legende van het aangevallen Frankrijk, openlijk bekend dat dit land den oorlog gewild heeft om Elzas-Lotharingen weer te kunnen veroveren. (Luistert! Luistert!) De heer afgevaardigde Scheidemann wilde beweren dat deze stemmen in de pers niet den eigenlijken weerklank van den geest des volks zijn. Het kan zijn dat bij onze vijanden eenige nadenkende mannen, die zich juist rekening geven van den krijgskundigen toestand, in den grond huns harten wenschen dat er spoedig een einde kome aan het schrikkelijk bloedvergieten. Maar ik zie niet dat deze mannen verder doordringen in de uitzonderlijke gevallen waarin zij aan het woord komen. Misschien zal hen eens de toekomst behooren, maar de dag van heden behoort hen niet toe. De in het engelsch Hoogerhuis uitgesproken redeveeringen, waar de heer Scheidemann op ingegaan is, hebben in de engelsche pers nauwelijks eenigen weerklank gevonden, terwijl zij, op eenige uitzonderingen na, aanleiding gaven tot het opsommen der dolzinnige oorlogsdoeleinden, waarvan ik er eenige aangehaald heb. Voor dat alles kan ik zeker de oogen niet sluiten. De houding der vijandelijke *regeeringen* is al te vastberaden. Minister Asquith — de vorige spreker heeft daar ook op gewezen — heeft in de *Guildhall* bekend gemaakt dat zijne oorlogsdoeleinden nog steeds zijn wat zij waren bij het uitbreken van den oorlog: volledige vrijheid voor de kleine naties, vooral voor België, en vernietiging van het pruisisch militarisme. Over de

VRIJHEID DER KLEINE NATIES

heef ik geen woord meer te verliezen. Gedurende meer dan een jaar heeft de wereld geloof geschonken aan deze engelsche menschlievendheid. Na het gebeurde tegen Griekenland zal de wereld wel genezen zijn van dit geloof, zooals waarschijnlijk de kleine naties zelf zullen genezen zijn. (Zeer juist!)

Sedert dat Engeland voor haar oorleg voert, gaat het de kleine naties om te slechter. Wij hier in Duitschland hebben van den eersten dag geweten dat men achter de liefde voor de kleine landen behendig den zucht verborgen hield om het groot land, dat men met zooveel nijd en afgunst had zien opbloeien, te verrelgen en eens voor goed af te maken... En dat noemde men zalvend de vernieling van het pruisisch militarisme. (Zeer juist!) Dit engelsch parool werd dan ook door de verbondenen gretig opgenomen. De heeren Sassonow en Viviani, en na hem Briand, hebben herhaaldelijk en uitdrukkelijk verklaart dat zij de wapens niet zullen willen neerleggen voor dat het pruisisch of het duitsch militarisme neergeveld is.

Daarbij heeft elke verbondene nog zijne bijzondere eischen gesteld: De engelsche minister van koloniën wil dat, als toepassing van het nationaliteitsprincipe, Elzas-Lotharingen aan Frankrijk terug kome en dat Polen gegeven worde aan de nationaliteit waartoe het eigenlijk behoort. Ik moet hier nevenbij doen opmerken dat de heer minister waarschijnlijk niet weet dat van de 1.900.000 in den Elzas wonende menschen meer dan 87 % duitsch spreken, terwijl nog minder dan 11 % het fransch voor moedertaal hebben. (Zeer juist!) Of volgens den heer minister Polen in naam van dat princiep aan Rusland moet behooren, is ons lang nog niet klaar gemaakt. Ook zou het zeer belangrijk zijn uit Engeland eens te vernemen wat er bij toepassing van het nationaliteitsprincipe zou geworden van Egypte en Indië (Gelach). De heer Briand wil in elk geval, na de volledige vrijstelling van België en Servië, ook de teruggave van Elzas-Lotharingen. De heer Sassonow had het bij het opgeven van zijn doel even duidelijk op Konstantinopel gemunt. Maar al deze doeleinden van de regeeringen onzer vijanden komen erg weinig overeen met den werkelijken krijgstoestand. Ik zou onze vijandelijke machthebbers echter te dicht komen als ik al de gestelde eischen wilde opvatten als bluf en niet als ernstig. De krijgstoestand ligt overigens eenieder klaar voor de oogen. Maar onder de bescherming der regeeringen heeft men van den eersten dag overal zijn best gedaan om het eigen volk omtrent de werkelijkheid te bedriegen door het verspreiden van allerhande, naar een stelsel uitgedachte leugenberichten, waarbij men ook getracht heeft den diepsten haat tegen ons op te wekken (Zeer juist). Nu moet men eindelijk inzien dat er met dergelijke middels geene overwinningen in den oorlog te bekomen zijn. Men heeft zware krijgskundige en diplomatische nederlagen geleden en zich groote menschenoffers moeten getroosten. Men kan het niet meer verborgen houden dat wij ten Oosten en ten Westen reeds verre in het vijandig land staan, dat wij den weg naar het Zuid-Oosten vrij gemaakt hebben, dat wij over aanzienlijke vuistpanden beschikken — maar het «ceterum censeo», dat Duitschland zal verpletterd worden, moet ondanks alles staande gehouden worden! Men heeft het zich zoo vast in het hoofd gestoken dat men het niet meer kan los laten. En daarom moeten nog maar meer duizenden en duizenden menschen naar de slachtbank gedreven worden. Als nieuwste middel om de woeste krijgswoede aan te vuren heeft men de hoop op den UITPUTTINGSOORLOG uitgevonden. Dat wij over voldoende eens. Een gebied dat zich uitwij niets anders hoeven te doen dan ze verstandig verdeelen, daarover zijn wij het hier voldoende eens. Een gebied dat zich uitstrekt van Arras tot in Mesopotomië, dat kan men huishoudkundig gesproken toch niet zoo gemakkelijk onderdrukken (Zeer juist.) Maar als wij niet moeten buigen onder het gebrek aan levensmiddels, dan zullen wij het wel moeten doen onder het gebrek aan grondstoffen.

Maar, mijne heeren, wij zijn voor een langen duur van den oorlog voorzien van al het noodige. Eene heele reeks van grondstoffen die wij voor het uitbreken van den oorlog uitsluitelijk uit het buitenland trokken, hebben wij zelf leeren voortbrengen. (Bijval). De fabrieken die wij daartoe noodig hadden zijn reeds in volle bedrijvigheid. Voor wat de metalen aanging heeft men gemeend dat wij gebrek aan koper zouden hebben. Wanneer wij willen spreken over het reeds bewerkt of vervangbaar koper, dan kunnen wij zeggen dat wij genoeg er van hebben voor vele jaren. (Bijval.) Wolle en katoen hebben wij in België en in Polen in groote hoeveelheden aangetroffen en het laatste kunnen wij ongestoord langs den Donau invoeren. Met den rekgom gaan wij verstandig om en met goed gevolg hebben wij hem kunstmatig leeren voortbrengen. En wanneer wij dan toch eens gebrek aan deze grondstof moesten hebben, dan is er toch niemand bekrompen genoeg om te gelooven dat men ons zal doen omkomen door gebrek aan rekgom! (Levendige vroolijkheid). En het gebrek aan menschen? De afgevaardigde Scheidemann zelf heeft er treffend op gewezen dat het op het getal van menschen alleen niet aankomt. Dat is bewezen door den tot hiertoe gekenden afloop van den oorlog. Het is dus zeer onverklaarbaar dat men in Frankrijk, waar men den jaargang '17 binnen geroepen heeft, waar men den jaargang '16 grootendeels verbruikt heeft, spreken kan van uitputting van het duitsch menschenmateriaal. Gister nog heb ik beweringen laten logenstraffen die in de fransche Kamer geuit werden omtrent onze legersamenstelling.

Wij zijn bij het binnenroepen der dienstplichtigen nog niet eens zoo verre gegaan als in Rusland, als in Frankrijk, dat den dienstplicht reeds heeft uitgebreid tot het vijf-en-veertigste jaar. Gezien het nog aan onze beschikking staande getal van dienstplichtigen, denken wij er niet eens aan deze grenzen verder te overschreiden, (Luistert!) Onze verliezen aan menschen zijn niet alleen slechts betrekkelijk, maar uitsluitelijk geringer dan fransche verliezen.

Duitschland heeft 30 millioen inwoners meer dan Frankrijk. Het is waar dat onze verliezen aan menschen, zijn zij geringer dan de fransche, zeer smartelijk zijn. De heer Briand heeft de fransche vrouwen, hare tranen en hare dapperheid gehuldigd, maar gelooft men dan in Frankrijk dat de duitsche vrouwen minder dapper zijn en minder liefde hebben voor haar vaderland? Onze vijanden zullen het beproeven om ons als volk te vernietigen. Maar als wij voor onze have en ons goed strijden kan het ons ook niet aan adem en moed ontbreken! (Bijval.) Waarheen de haat tegen ons voert, dat kan men met afgrijzen nagaan bij het geval met de «Barsiong» bij de schanddaad van een onder amerikaansche vlag varend engelsch oorlogschip, waarvan de bemanning op de afschuwelijkste wijze de opvarenden van een duitschen onderzeeër vermoord heeft. (Foei! Foei!). Deze afschuwelijke moordpartij is door de engelsche pers heelemaal doodgezwegen geweest. (Luistert!) Was het uit eerlijke schaamte? Wij weten het niet! Over den geest hunner zeevloot zijn de Engelschen steeds trots geweest. Kunnen zij dezen koelbloedigen moord op weerlooze tegenstrevers verantwoorden? Zij zal voor eeuwig en altijd eene onuitwischbare vlek blijven in de geschiedenis der engelsche oorlogsvloot. (Zeer juist!) Ik wil het geval met de Baralong niet doen doorgaan als een algemeen geval, alhoewel er in de engelsche pers eene heele reeks van getuigenissen voorhanden zijn, die eene uiterst hooge opvatting geven van het krijgershandwerk op zee.

Ik wil nog alleen herinneren aan berichten in de Daily Chronicle uit het hoofdkwartier, in dewelke de lust der engelsche soldaten voor het afmaken van duitsche soldaten op zulke afschuwelijke wijze afgeschilderd en verheerlijkt wordt dat ik het niet aandurf om de daarbij gebruikte woorden uit mijn mond te laten komen. Bij onze troepen wordt het dooden van vijanden noch als scherts noch als sport aanzien, want wij versmaden zulke gemeenheden met walg. Onze troepen doen hunnen plicht als eerlijke, treffelijke mannen, en daarom in de eerste plaats als brave soldaten en eerlijke verdedigers van hun vaderland. (Levendige bijval.) Als eenmaal de eerlijke geschiedenis zal oordeelen over de schuld aan dezen ongehoord afschuwelijken oorlog en zijn langen duur, zal zij het ontzettend onheil ontdekken dat daarin aangericht is door den haat, door de onwetendheid en de opzettelijke verdraaing der feiten... Zoolang deze verduistering der schuld en deze onkunde onder de vijandelijke machthebbers zal bestaan, zoolang de bevolkingen der vijandelijke landen zullen overheerscht worden door de opvatting hunner zoogenaamde hoofden, zou eene poging van onzentwege om vredevoorstellen te doen domheid zijn, die van aard zou zijn om den oorlog langer te doen duren in plaats van den duur ervan te verkorten. (Zeer juist!) Eerst en vooral moeten de maskers vallen! Nog steeds is men tegen ons uit op den verpletteringsoorlog, en daarvan moeten wij vooral rekening houden. Met vredebeginsels en -uitingen komen wij niet voorwaarts en nog minder aan het einde. (Zeer juist.) Komen onze vijanden voor den dag met vredevoorstellen, die met de waardigheid en de veiligheid van Duitschland overeen te brengen zijn, dan vinden zij ons elken oogenblik gereed om ze te bespreken. In het volle bewustzijn der groote beteekenis onzer veroveringen, die wij met onverminderde kracht vasthouden, werpen wij beslist alle verantwoordelijkheid van ons af, voor wat betreft het voortduren der ellenden waaronder Europa en de heele Wereld zoo te lijden hebben. Maar men zal van ons niet kunnen zeggen dat wij den oorlog nutteloos langer willen doen duren, omdat wij hier of daar nog meer vuistpanden in handen willen hebben. In mijne voorgaande redevoeringen heb ik ons algemeen oorlogsdoel juist opgegeven. Ik kan dus heden niet op de onderdeelen daarvan ingaan en ik kan u niet bepaald zeggen welke waarborgen de keizerlijke regeering bij voorbeeld zal stellen voor wat betreft de zaak van België, zooals ik u ook niet kan zeggen welke machtspanden zij voor de gestelde waarborgen zal opgeven. Maar iets moeten onze vijanden zich onderling zelf weten te zeggen: hoe langer en hoe hardnekkiger zij tegen ons oorlog zullen voeren, hoe belangrijker de waarborgen zullen worden die wij zullen eischen. (Bijval en handgeklap). Willen onze vijanden voor altijd eene kloof graven tusschen Duitschland en het overige der Wereld, dan moeten zij er zich niet over verwonderen of beklagen dat wij onze maatregels zullen weten te nemen om onze toekomst te verzekeren! (Zeer wel!) Nog in het Oosten noch in het Westen moeten onze vijanden van vandaag er op rekenen dat zij eene openstaande invalspoort zullen vinden, langs dewelke zij ons van morgen afaan met meer gevaar dan voorheen zullen kunnen komen bedreigen. (Bijval en handgeklap.) Het is toch algemeen gekend dat Frankrijk aan Rusland groote geldleeningen deed onder uitsluitelijke voorwaarde dat het de poolsche forten en de poolsche spoorwegen als oorlogsmiddels tegen ons volledigde en verbeterde zooals 't ook algemeen gekend is dat Engeland en Frankrijk het belgisch grondgebied sedert lang als het geschikt gebied voor hunnen oorlogsmarsch gereed gemaakt hadden. Daar tegen moeten wij ons zoowel op politieke als op krijgskundige wijze wapenen, terwijl wij ook onze staathuishoudelijke ontwikkeling moeten verzekeren. (Bijval.) Wat voor dit alles noodig is moet door ons bereik worden en daarom denk ik dat er in het duitsch vaderland niemand te vinden is die zich niet zal inspannen om dit doel spoedig te bereiken. Voor wat aangaat de middels, om dat doel te bereiken, moeten wij er in de eerste plaats voor zorgen dat wij over de volledigste vrijheid beschikken in het nemen van onze besluiten. Zooals ik reeds op 19 Oogst laatst zegde: Wij zijn het niet die de kleine naties bedreigen. Het is niet om andere volkeren te onderdrukken dat wij strijden. Wij voeren den ons opgedrongen oorlog alleen om onze vrijheid, ons leven en ons vaderland te verdedigen! Voor de duitsche regeering is deze oorlog nog steeds wat hij aanvankelijk was, wat men hem bij elke gelegenheid genoemd heeft: een verdedigingsoorlog van heel het duitsche volk, dat aan zijn bestaan en aan zijne toekomst hendt! Deze oorlog kan dus maar eindigen met een vrede die ons naar menschelijk verlangen volledige zekerheid geeft dat hij niet opnieuw zal uitbreken. Daaromtrent zijn wij het allen zeker eens. Daarin bestaat onze sterkte en daarin zal zij blijven bestaan. (Levendige toejuichingen en handgeklap.)

(Voor het vervolg en slot, zie ons bijvoegsel van Zondag.)

Jaurès en het Volksleger

(Zestiende vervolg)

De zedelijke en maatschappelijke werkkracht. Het leger, het Vaderland en het Proletariaat.

VII

Even goed zijn de oorzaken menigvuldig die aan de bourgeoisie, in de moderne wereld, dit vertrouwen in zichzelf hebben gegeven, — dit hooge gevoelen dat zij veel durft, — eene tot alles nuttige, kracht wezende. Ik kan ze slechts in eenige trekken uitdrukken. Om ze te ontleden, is het noodzakelijk gansch de maatschappelijke geschiedenis van alle volkeren te maken sinds de Fransche Revolutie. Deze geschiedenis is niet beproefd geworden noch door de ekonomisten die, — onnoozel weg overtuigd van de eeuwigdurende wettelijkheid van het kapitalisme, — er zelfs niet aan gedacht hebben zich af te vragen hoe de bourgeoisie een zoo groot vertrouwen, een zoo «goed geweten» kon stellen in de uitbating van een zoo onrechtvaardig en dikwijls zoo brutale voorrecht. Zij is evenmin door de socialisten beproefd geworden die, te dikwijls, onder de ingeving van Marx te streng toegepast, in de politieke en maatschappelijke werking der bourgeoisie slechts eene geslepene arglistigheid zagen, die tegenstrijdig is met de breede werking van de menschelijke werkzaamheid, en die in de burgerklasse eene gelijkaardigheid van belangen, eene eenheid van doel, eene samentrekking van geweten en van gedachte, eene aaneenschakeling van beraadslaging en van wil, een gemak en eene vlugheid van beweging heel en al in tegenstrijd aan de natuur zelf der bourgeoisie, ordelooze en verwarde macht, veronderstelt. Het is niet met eene beknopte formuul dat men zijne werking van honderd en twintig jaren kan verklaren en oordeelen. Evenals ieder levend wezen, is zij onophoudend veranderd; haar geest en haar geweten zijn met al de dagen van de eeuw en op alle uren van den dag gewijzigd. Spoedig heeft ze, in eene prachtige en edelmoedige Loop, gelooft dat de door haar volbrachte vooruitgangen zich aan menschen zouden overzetten en zij was waarlijk eene klasse der menschheid, en zij heeft zich gesteund op het volk, op de proletariërs, om met zijne sterkten van het verleden te eindigen die haar als den laatsten hinderpaal voor het welzijn van allen, evenals aan haar eigen welzijn toeschenen. Wanneer zij zich spoedig door den eigenen eisch van het proletariaat bedreigd zag, heeft zij zich met geweld aan de woedende onderdrukkingen overgeleverd. Daarna heeft zij opnieuw gehoopt dat, door de verdubbelde macht van de voortbrengst en door eene breedere verwarring der voortbrengselen, zij de tegenstrijdigheden zou hebben verzacht en door de massa verheven tot meer welstand, — de prijs waaraan zij het meest betalen, — doen aannemen.

Maar hoe deze verscheidenheden zelf samenvatten dat alleen een groot werk van politieke en maatschappelijke zielkunde kon aanteekenen? Datgene wat de bourgeoisie door alle krisissen heen heeft ondersteund, tegen de kritieken van het socialisme, tegen de afwisselende oproepen en doove vijandelijkheden der uitgebuitenen, tegen de onrustige verwondering dat het monsterachtige verschil van fortuinen dikwerf in haren geest uitlokte, is dat zij eerst en vooral, klaar en volledig, hare eigene uitbating die zich in diepte vormt, zelf niet doorboord, en die als door ontelbare schijnongelukken verscholen is.

Marx heeft betoond dat de arbeid alleen, aan de voortbrengselen vereenigd, de waarde van de voortbrengst schiep, en dat het profijt van het kapitaal slechts eene voorafneming wezen kon op de waarde van den arbeid gedaan. Indien deze voorafneming zich rechtstreeks voltrok, — indien, wanneer de kern van den arbeid in de voortbrengst is gegaan om hem de verwisselingswaarde te geven, was een deel van deze arbeidskracht, van deze arbeidszelfstandigheid in waarde omgezet, blijkbaar door het kapitalisme in beslag genomen, — scheen het aan allen, en aan de bourgeoisie zelf, dat het van het vleesch en het bloed van het proletariaat is dat deze ontzaglijke fortuinen gemaakt zijn. De voorafneming voltrekt zich zelf niet onmiddellijk, van den groeten patroen op de werklieden die hij bezigt. Het Kapitaal is aan de wet van de markt, aan de wet der mededinging onderworpen. En gelijk de evenredigheid van het in eene onderneming verpande kapitaal en de hoeveelheid door hem in werking gestelde werkerskracht volgens de nijverheden verschilt, zal het kapitaal zich niet op de ondernemingen overdragen waar de evenredigheid van het kapitaal aan den handarbeid het sterkste is en waar, diensvolgens, de stof tot profijt betrekkelijk zwak is, indien er zich van de eene onderneming tot de andere, van den eenen kapitalist tot den andere, geene vergelding en een evenwicht vestigt. Iedere onderneming regelt niet afzonderlijk zijne eigene rekening. Al de ondernemers vormen om zoo te zeggen eene ontzaglijke kooperatief van profijt; om zich te betalen putten ze allen in het ontzaglijke gemeenschappelijke fonds der door den arbeid geschapene waarden, en de meerwaarde die zich lest wanneer de arbeid onder zijne waarde betaald werd, verdeelen het zich de kapitalisten overeenkomstig aan de mededingingswetten, in evenredigheid van de hoeveelheid bepaald kapitaal door ieder van hen in de onderneming aangegaan. Van dit oogenblik af, is het de prijs van de voortbrengst, 't is te zeggen de loonen, amortiseering van het kapitaal en het profijt van het kapitaal zooals het de totale spelen der mededingingswetten bepalen, die op de markt de voortbrengstprijzen vaststelt. Al deze oppervlakkige berekeningen zouden vruchteloos zijn indien er niet eene ontzaglijke reserve van meerwaarde was van de afwijking tusschen de waarden die den arbeid voortbrengt en de waarden die hij ontvangt voortkomende. Maar zij zijn voldoende om het uitbuitingswonder te verduiken. Het schijnt dat het kapitaal, in den voortbrengstprijs datgene entvangt dat het er zelf instak en niet wat er de arbeid ingestoken heeft. Gelijk de prijs, oppervlakkige en misvormde uitdrukking der waarde, deels door de hoeveelheid van het in de onderneming gebruikte kapitaal is bepaald, en gelijk dit kapitaal vroeger behoorde aan de bijzondere groepeering van den handenarbeid die hij gebruikt, is het 't kapitaal dat in de vorming van de waarde, de beginnende en overheerschende macht schijnt. De kapitalist zelf oefnegt er zich in. De gansche verrichting, zooals Marx zegt, voltrekt zich «achter zijn rug». Hij beeldt zich niet in den arbeid te stroopen, hij wordt niet gewaar dat hij hem vilt. Hij gelooft een persoonlijke en almachtige schepper te zijn die aan de werklieden, in ruil van hunnen arbeid zooals alles aan den prijs van de markt betaald, 't is te zeggen aan den juisten prijs, een deel der waarden uitdeelt dat zijn initiatief heeft verwekt, dat zijn kapitaal verwezenlijkt, en dat zij, zonder hem, niet zouden hebben kunnen meewerken te vormen. Hij geeft zich geen rekenschap dat hij slechts een bestanddeel is in het ontzaglijke gemeenschappelijke der kapitalistische uitbuiting op al de krachten van het menschelijke werken toegepast. En omdat de proef zich volgens zekere regels, tusschen de kapitalisten verdeelt, vergeten zij dat het eene proef is.

Ik geloof dat de waardetheorie van Marx aan alle kritieken weerstaat wanneer men ze in haren waren zin hoort, 't is te zeggen als eene maatschappelijke bovennatuurkunde, als eene diepe twistredekunde der waarde, niet als eene oppervlakkige theorie der prijzen. Maar zelfs indien men ze scheidsrechterlijk of valsch, of duister oordeelt, en indien men de waarde zelf door den voortbrengstprijs vaststelt, daar nog schijnt de gansche kapitalistische aktie verbonden te zijn om aan de kapitalisten zelf de uitbuiting te verbergen welke ze plegen. In de voortbrengstkosten komen, inderdaad, bestanddeelen van verschillende natuur, maar die eene waarde van dezelfde orde schijnen te samen te trekken omdat ze medehelpen de waarde van de voortbrengst te bepalen, vast te stellen. De loonen en het amortissement van het kapitaal van den eenen kant, het profijt van het kapitaal van den anderen, welke afstand tusschen deze bestanddeelen! welke afgrond! Zoolang de mensch er niet zal toe gekomen zijn, — indien hij er ooit moet toe komen, — tot dezen graad van luie almacht waarin het bijna goddelijke mekanisme, gelijk aan de denkende automaten welke Vulcain smeedde in de smissen van Olympe, al deze bezigheden zullen doen, waarin de menschelijke werking niet meer zal zijn dan een vrij spel en waarin de ongekende gemakkelijkheid der voortbrengst de verwisseling en de waarde zal opslorpen, zoolang er waarden zullen zijn, zal de aan de voortbrengst der voorwerpen toegepaste arbeid, onder alle denkbare maatschappelijke vormen, een wezenlijk bestanddeel der waarde zijn, zelfs indien men het niet totaal vaststelt. En door den arbeid versta ik zeer natuurlijk de amortiseering van het kapitaal dat zich door de som van noodzakelijken arbeid kan oplossen om de mekanismen van voortbrengst te vernieuwen door den tijd en door hun dienst zelf versleten. Ziedaar dus, in de orde der waarde, een bestendig, een wigdurend bestanddeel. Daartegenover, veronderstelt het profijt van het kapitaal een bijzonder maatschappelijk stelsel en dat slechts tijdelijk wezen kan. Dat morgen, door eene werkersrevolutie, de eigendom der voortbrengstmiddelen van de personen naar de natie overgebracht weze, de maatschappelijke organiseerende gemeenschap van voortbrengst zal de waardebetrekkingen der verschillende produkten door de hoeveelheid noodzakelijken arbeid om ze voort te brengen bepalen, het bestanddeel van het profijt zal uit de waarde verdreven worden, want óf de maatschappelijke gemeenschap zal ook dit profijt onder al hare vennooten verdeelen, en zij zal slechts aan haar eigen zelf het profijt terugbetalen dat uit haar geperst is, óf zij zal het aan de groepeeringen die onder de centrale kontrool der natie deze kategorie van voortbrengst in werking zullen stellen toekennen; maar gelijk de evenredigheid van het kapitaal aan den arbeid veranderlijk zal zijn volgens de nijverheden en de groepeeringen, is het een soort van samenwerkend kapitalisme dat zij aldus zal instellen, 't is te zeggen het meest onverschoonbare en het meest onzinnige der voorrechten. Het profijtbestanddeel van het kapitaal zal dus van de waarde bezwijken wanneer eene maatschappelijke regeling zal verwezenlijkt zijn die de grootste denkers aangekondigd en voorzien hebben, die menigvuldigere, steeds meer uitgebreider en meer georganiseerd van uur tot uur gebiedender eischen, en die de demokraten, door een ontzaglijk proletariaat bewerkt, voorzeker volgens eene regeling van onoverwinnelijke evolutie zullen voltrekken.

(Vervolgt.)

TUINBOUW

(Zie «Vooruit» van 26 en 29 Juni, 1, 15 en 20 Juli, 5, 12, 22 en 25 Oogst, 2, 11, 16, 25 en 30 September, 7, 24, 28 en 31 October, 4 en 11 November, 2 en 9 December).

Plukking en bewaring der vruchten

(Vervolg en Slot)

Perziken. — Men plukt de perziken wanneer zij gemakkelijk loskomen, twee of drie dagen vóór hunne rijpheid. Men herkent de rijpheid aan hunne doorschijnbaarheid en het geel worden hunner huid langs den kant der zon. Van zoohaast zij geplukt zijn, plaatst men ze in eene verluchte kamer. Daar de perziken zeer kwetsbaar zijn, mag men ze niet tusschen de vingers drukken.

Abrikozen en pruimen. — Zelfde zorgen.

Kersen en krieken. — Voor eigen gebruik worden zij geplukt wanneer zij rijp zijn. Voor de verzending plukt men ze twee of drie dagen vóór hunne volkomen rijpheid. Men moet van een droog weder gebruik maken, want de vochtig geplukte kersen en krieken verrotten zeer snel.

Frambozen. — Te plukken zoohaast zij rijp zijn en met droog weder. Met groote voorzorg behandelen.

Tros- en stekelbeziën. — Zelfde zorgen.

Druiven. — De druiven moeten hunne rijpheid op de ranken voltooien, 't is maar op die wijze dat zij al hunne hoedanigheden verkrijgen. Men herkent de rijpheid aan den gesuikerden smaak en aan de kleur, eigen aan iedere varieteit.

Wanneer het begint te vriezen en droog weder is, snijdt men ze met een gedeelte van de rank af (twee oogen onder de tros en een boven) en verwijdert de bladeren. Men dompelt dan het ondereinde in flesschen gevuld tot de helft hunner hoogte met zuiver water, waarin men een weinig houtskool behoeft te voegen. De wonde boven den tros lakt of oversmeert men met griffelwas. Deze flesschen zullen vastgehangen worden in de fruitkamer of welkdanig ander lokaal dat dezelfde voordeelen oplevert. Men ziet de trossen van tijd tot tijd na en men verwijdert de beziën die bederven. Op die wijze kunnen de druiven bewaren gedurende verscheidene maanden.

Men kan ze ook bewaren door de ranken alleenlijk vast te maken aan eene reeks nagels of haakjes, genageld in een uitwendig boord van eene schab in de fruitkamer. Men hangt er de trossen op zulke wijze dat ze elkander niet raken.

De druivenserre van den liefhebber

Talrijk zijn de liefhebbers die zich eene kleine serre laten opbouwen, vooral ten huidige dagen heeft deze wijze van druiventeelt eene belangrijke uitbreiding genomen. 't Is maar ten prijze van aanhoudende zorgen en bij buitengewone jaren dat men er toe geraakt volkomen rijpe druiven in volle lucht te oogsten. Om dus deze heerlijke trossen te bekomen welke men aan de uitstallingen der handelaars bewondert, moet men noodzakelijk aan de druivelaars eene hoogere warmte geven dan die van ons klimaat en om die reden teelt men ze onder glas.

Zekere lezers zullen dan niet weinig verwonderd zijn te vernemen dat de belgische druiven zeer gezocht en geprezen zijn, niet alleenlijk op de voornaamste europeesche markten maar ook op verschillende markten der groote amerikaansche steden.

Deze belangrijke hoeveelheid druiventrossen welke België jaarlijks uitvoert, komt voort van de uitgestrekte kulturen van Hoeylaert, Ter Hulpen, Overijssche, enz. Deze gemeenten zijn letterlijk overdekt met wijngaardserren.

Benevens deze kulturen voor den handel bestemd, bestaat er niet één gemeente waar men geene liefhebbers-serren ontmoet. Er was een tijd dat alleen de kasteelheeren zich deze praal veroorloofden, maar stilaan vermeerderden de liefhebbers en thans zijn talrijk zelfs de werklieden, vooral in het nijverheidsgebied, die zich eene kleine serre aan hunne woning laten opbouwen.

In dit onderwerp zullen wij ons maar bezig houden met de liefhebbers-kultuur, het is te zeggen in niet verwarmde serren.

De serren. — De serren moeten altijd op de warmste ligging van den tuin opgebouwd worden, op eene plaats waar de grond zeer vruchtbaar is of welke zoo gemaakt kan worden. Er bestaan twee soorten: enkele en dubbele. Enkele serren zijn die welke slechts aan eene zijde glas hebben; dubbele die welke aan beide zijden glas hebben. De liefhebber zal steeds de enkele verkiezen, welke tegen eenen muur rust, blootgesteld aan het Z., Z.-O. of Z.-W., ofschoon het W. en het O. ook kunnen voldoen. Men geeft ze gewoonlijk eene hoogte van drij tot vier meters op ongeveer dezelfde breedte. Op die breedte en evenwijdig van den muur bouwt men een muurken van 75 tot 80 cm. hoogte, welke omtrent 20 cm. boven den grond uitkomt. Eenige gemetselde pilasters, van alkander 2 m. verwijderd, kunnen ook deze rol volmaakt vervullen. Op het metselwerk plaatst men ijzer in vorm van U, waarop het rabatijzer der serre zal rusten en welke terzelvertijd als goot dient om het water in een daartoe gemaakte vergaarbak in de serre af te leiden.

Deze serren zijn recht afhellend naar beneden of gebogen. Deze laatsten zijn aangenamer aan het oog en hebben het voordeel grooter te zijn. Maar men moet zorg dragen dat de glasruiten goed op elkander passen en er geene openingen bestaan, om eene vermindering van warmte te beletten, schadelijk aan de druivelaars, vooral bij het ontwaken van den wasdom, wanneer de nachten nog koud zijn.

Luchtramen moeten in genoegzaam getal in het bovenste en onderste gedeelte der serren geplaatst worden. Voor eene kleine serre is eene deur van 80 cm. breedte voldoende; zij zal geplaatst worden in eenen zijgevel op ongeveer 75 cm. van den muur. Binnen, onder het glazen dak en stevig vastgemaakt in de twee muren, plaats men het gestel, welke zal dienen om de ijzerdraden aan vast te maken tegen dewelke de wijngaarden moeten opgeleid worden. Dit gestel moet 40 cm. van het dak blijven en de draden zullen waterpas op 20 tot 25 cm. van elkander gespannen worden. Deze verwijdering van 40 cm. is volstrekt noodzakelijk, want in de lente zouden de jonge scheuten die de glazen aanraken door de late vorsten verrast worden, en in den zomer zouden de bladeren ineengedrukt en verbrand worden door de hevige zon of wel lijden aan luchtgebrek. Voor de ruiten neme men zeer wit glas, het glas dat men dubbel glas noemt.

De dubbele serren of deze met dubbel dak zijn op dezelfde wijze als de enkele opgebouwd. Zooveel mogelijk zullen deze serren de richting van N.Z. hebben. Zij hebben gewoonlijk 7 tot 8 m. breedte, eene hoogte van ongeveer 3 m. in het midden, en eene onbepaalde lengte. Het glazen dak zal langs de vier zijden op eenen kleinen muur rusten van 30 tot 40 cm. hoogte. Dikwijls rust zelfs het U-ijzer dat als goot voor het water dient, enkel op gemetselde pilasters, op twee of meer meters van elkander geplaatst, en effen komend met den grond. Het zijn deze soort van serren welke de kweekers van Hoeylaert en omstreken gebruiken.

Wij zullen niet verder in de bijzonderheden van den bouw treden, de liefhebber zal zich tot eenen ernstigen specialist moeten richten.

G. S.